

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки, права та планування бізнесу

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

« ____ » _____ 20 ____ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

за освітньою програмою «Економіка та планування бізнесу»

на тему: **«ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ
ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»**

Виконавець:

студентка ФЕУП

Петруняк Світлана Василівна _____

Науковий керівник:

к.е.н., ст. викладач

Подмазко Олексій Михайлович _____

ОДЕСА - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ	6
1.1. Поняття інвестиційної привабливості регіону.....	6
1.2. Характеристика методів дослідження інвестиційної привабливості регіону.....	11
1.3. Міжнародний досвід стимулювання інвестиційних процесів в економіці ..	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ	25
2.1. Аналіз сучасного стану інвестиційної привабливості Одеського регіону ...	25
2.2. Оцінка політики державного регулювання інвестиційної привабливості регіону.....	37
2.3. Фактори та умови формування інвестиційної привабливості регіону	40
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ	51
3.1. Можливості імплементації зарубіжного досвіду відносно підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону	51
3.2. Пропозиції щодо посилення інвестиційної привабливості Одеському регіоні.....	60
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71

ВСТУП

Актуальність теми. Інвестиції відіграють ключову роль в розвитку економіки. Сучасні політичні реалії України диктують потребу в орієнтації держави на політику залучення коштів як в країну в цілому, так і в окремі її регіони. Стимулювання інвестицій в першу чергу спрямоване на виникнення у інвесторів мотивів для інвестування. У свою чергу, оцінка інвестиційної привабливості потенційного об'єкта інвестування є першим кроком у прийнятті рішення про інвестиції.

Кожен регіон України спрямований на підвищення інвестиційної привабливості, адже кожен бізнес спрямований на збільшення виробництва, підвищення конкурентоспроможності та розширення нових ринків збуту. Одеський регіон, як найбільший регіон України, має найбільшу площину можливостей для розвитку туристичної, логістичної, рекреаційної, аграрної, виробничої тощо галузей економіки, що, в свою чергу, робить його більш привабливим з точки зору залучення інвестицій. Тому коректна та професійна оцінка інвестиційної привабливості території та, за потреби, вирішення поточних проблем, значно вплине на залучення інвестицій в майбутньому.

Проблематиці теми інвестиційної привабливості присвячено ряд робіт зарубіжних і українських вчених: Андрейченко А.В. [67], Бланк І.О. [4], Ландарь І.В. [56], Нікольчук Ю.М. [39], Подмазко О.М. [69], Усов М.А. [3] та інші. Однак, всупереч чималій кількості напрацювань в області дослідженого питання, аналіз ефективності та об'єктивності оцінки інвестиційної привабливості регіону та його вплив на інвестиційний клімат країни в цілому в період воєнного стану залишається актуальним на сьогоднішній день.

Метою дослідження є оцінка інвестиційної привабливості Одеського регіону.

В процесі дослідження були поставлені такі **завдання**:

- виокремити особливості поняття інвестиційної привабливості регіону;
- висвітлити основні методи оцінювання інвестиційної привабливості регіону;

- дослідити міжнародний досвід оцінювання інвестиційної привабливості регіону;
- проаналізувати сучасний стан інвестиційної привабливості України та Одеського регіону;
- оцінити політику державного регулювання інвестиційної привабливості регіону;
- виявити фактори та умови формування інвестиційної привабливості регіону;
- розглянути можливості впровадження зарубіжного досвіду відносно підвищення інвестиційної привабливості регіону;
- запропонувати пропозиції щодо посилення інвестиційної привабливості Одеського регіону;

Об’єктом дослідження є процес оцінки інвестиційної привабливості Одеського регіону.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних аспектів оцінювання інвестиційної привабливості регіону та формування пропозицій відносно шляхів її підвищення.

Методи дослідження. Задля вирішення поставлених завдань, було обрано наступні методи: метод спостережень, статистичної обробки фінансової інформації, порівняльного фінансово-економічного аналізу, системного аналізу, загальнонаукові методи аналізу й синтезу, індукції та дедукції. Для проведення комплексного аналізу застосовувалися методи комп’ютерного оброблення, аналізу і відображення інформації за допомогою програми Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження виступили законодавчі та нормативні документи, статистичні дані Державної служби статистики України та Головного управління статистики в Одеській області, монографії вітчизняних та зарубіжних вчених, а також матеріали періодичних видань та електронних ресурсів відкритого доступу мережі Інтернет.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (68

найменування). Загальний обсяг роботи становить 79 сторінки. Основний зміст викладено на 72 сторінках. Робота містить 11 таблиць, 18 рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ

1.1. Поняття інвестиційної привабливості регіону

На сьогоднішній день в умовах воєнного стану на території України слід розглядати інвестиції як невід’ємну складову підтримки соціальної та економічної сфери життя населення, а також в якості плацдарму для відновлення країни. Одеський регіон, як найбільший за площею регіон України, має всі передумови для того, щоб стати логістичним центром країни і відкрити нові можливості для збільшенні частки українських компаній в глобальних ланцюгах доданої вартості. З огляду на це, одним з ключових аспектів діяльності влади є постійний моніторинг за інвестиційним кліматом регіону, а також показником його інвестиційної привабливості.

У контексті територіальних економічних систем термін «інвестиційний клімат» поєднується з поняттям «інвестиційна привабливість» [1, с. 30]. Ці ідеї подібні тим, що вони розглядають максимальну кількість факторів, які впливають на процес прийняття інвестиційних рішень і подальший розвиток інвестиційних проектів, виходячи з чотирьох фундаментальних принципів (рис.1.1):

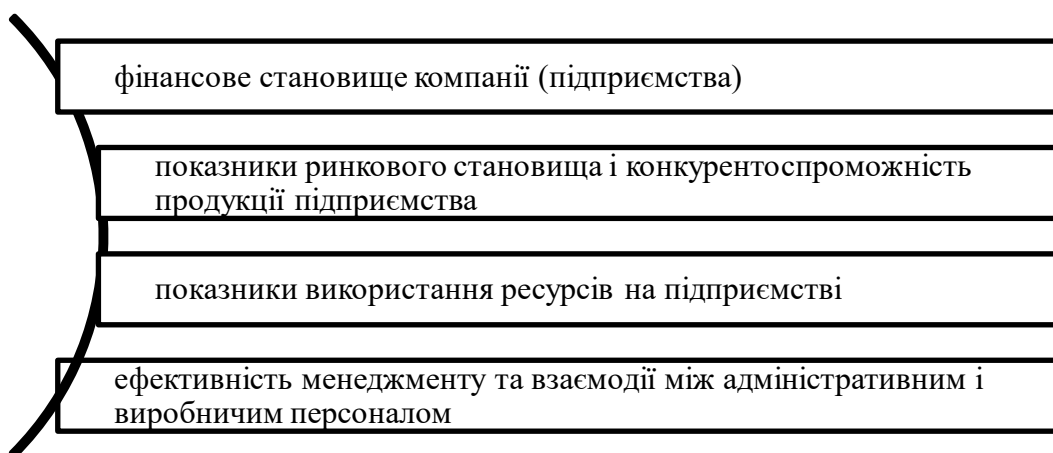

Рис. 1.1. Фундаментальні міркування щодо поняття «інвестиційний клімат»

Джерело: складено автором на основі [1, с. 30]

Відмінною рисою категорії «інвестиційна привабливість» є те, що вона враховує суб'єктивні оцінки потенційних інвесторів умов інвестиційного середовища. Інвестиційна діяльність, у свою чергу, є втіленням інвестиційних рішень, які приймаються інвесторами на основі їхньої суб'єктивної оцінки привабливості різного рівня умов інвестиційного середовища [1, с. 31].

Отже, на систему інвестиційного середовища впливає інвестиційна діяльність через такі фактори, як стадія життєвого циклу компанії, стратегія розвитку, зовнішні та внутрішні ринкові умови інвестиційних ресурсів та інвестиційна привабливість компанії.

Важливо визнати, що існує прямий зв'язок між інвестиційною привабливістю та інвестиційною активністю: інвестиційна привабливість є загальним фактором, який є характеристикою (незалежної змінної) X , а інвестиційна активність є результатом (залежної змінної) Y . Це може бути використовується для визначення типу та параметрів об'єктивно існуючого зв'язку залежності, представленого функцією $Y=f(X)$.

Розглянемо визначення поняття інвестиційної активності (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Визначення поняття інвестиційної активності

Автор	Визначення поняття
Салімов Л.М.	Інвестиційна діяльність у широкому розумінні є фактичним результатом складної динаміки, яка включає як потенціал для інвестицій, так і ймовірність досягнення конкретної мети під час діяльності.
Мостовщикова І.А., Соловйова І.А.	Інвестиційна активність вимірюється як результат інвестиційної діяльності об'єкта, ця активність відображається в потенційних можливостях, які існують з урахуванням пов'язаних ризиків.
Клімова Н.І.	Інвестиційна активність – це ступінь серйозності інвестиційних процесів, який враховує витрачені ресурси та потенційні грошові вигоди сфер регіональної економічної системи.
Левченко Т.П., Спанєшнікова О.В	Інвестиційна діяльність - це підвищена увага до інвестицій, яка визначається здатністю об'єкта інвестування задовольняти економічні потреби суспільства.

Джерело: Складено за матеріалами [2, с. 56]

Отже, з визначень поняття «інвестиційна активність» можна зробити висновок, що інвестиційна активність є суттєвою складовою інвестиційної діяльності, тобто ознакою обсягу та темпів залучення інвестицій, що підвищує ефективність основної діяльності підприємства. Виходячи з цього, інвестиційну привабливість можна визначити як різницю між інвестиційним потенціалом, сукупністю інвестиційних ресурсів, складовою накопиченого капіталу, представленого на інвестиційному ринку у вигляді потенційного інвестиційного попиту, та можливістю інвестування. Але хоча категорія «інвестиційна привабливість» дуже поширена в теорії та практиці, існує значна різноманітність у її трактуванні. Така неоднозначність та багатовекторність умов призводять до різного сприйняття та розуміння змістового наповнення інвестиційної привабливості, що в майбутньому може призвести до викривлення реальної ситуації у сфері та маніпулювання корпоративною громадською думкою. Для спрощення аналізу основні поняття «інвестиційної привабливості» зведено в таблицю 1.2.

Таблиця 1.2

Сутність поняття «інвестиційна привабливість»

Автор	Визначення
Бланк І. О. [4, с. 522]	Загальна характеристика переваг і недоліків інвестування в окремі напрямки та об'єкти з точки зору конкретного інвестора.
Ройзман І. І., Шахназаров А. Г. [5]	Сукупність різноманітних економічних ознак, властивостей, методів і можливостей, що визначає потенційний попит на інвестиції в капітальні активи.
Ігольников Г. Л., Патрушева Є. Г. [6, с. 108]	Обіцянка досягти надійних і доречних результатів, які відповідають цілям інвестора на основі фінансових результатів його діяльності.
Нападовська І.В. [7, с. 55]	Системний підхід до потенційних інвестиційних можливостей, спрямованих на отримання фінансових вигод у майбутньому в результаті минулої фінансової діяльності потенційного об'єкта інвестування, суб'єктивно оціненого інвестором.

Джерело: складено автором на основі [4; 5; 6; 7]

Виходячи з визначень відображених в табл. 1.2. можна виділити два напрямки в тлумаченні категорії «інвестиційна привабливість» (рис.1.2).

- на основі цілей інвестора (Бланк І. О., Ройзман І. І., Шахназаров А. Г)
- на основі сукупності різних факторів (Ігольников Г. Л., Патрушева Є. Г., Нападовська І.В.)

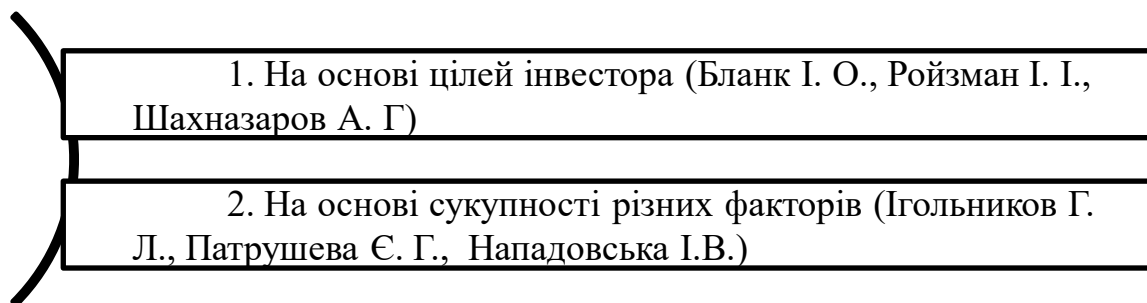

Рис.1.2. Напрямки в тлумаченні категорії «інвестиційна привабливість»

Джерело: складено автором за матеріалами [4; 5; 6; 7]

Прихильники першої групи не пов'язують визначення інвестиційної привабливості зі змістовними аспектами (тобто конкретними показниками).

Бланк І. О. описує інвестиційну привабливість як узагальнену характеристику переваг і недоліків інвестування в певні напрямки та об'єкти з точки зору конкретного інвестора [4, с. 180].

Ройзман І.І., Шахназаров А.Г. стверджували, що інвестиційна привабливість – це ряд різноманітних об'єктивних показників, ознак, засобів і можливостей, які визначають потенційну потребу повернення інвестицій в основний капітал [5, с. 100].

Автори даної групи розуміють інвестиційну привабливість більшою мірою з точки зору інвестора, який оцінює об'єкти інвестування багатоаспектно. У цьому випадку інвестиційна привабливість підприємства визначається рядом економічних і психологічних показників підприємства, які визначають можливість отримання інвесторами максимального прибутку від капіталовкладень при мінімальному інвестиційному ризику. Психологічна складова стосується суб'єктивної оцінки інвесторами компанії та стану команди компанії. Цей підхід не включає порівняння цілей інвестора з шансами їх

досягнення без ризику, а також не враховує готовність інвестора прийняти такий ризик.

До другої групи відносяться погляди, які узгоджують поняття інвестиційної привабливості з цілями інвесторів, зокрема визначення Г. Л. Ігольнікова та Є. Г. Патрушевої, які вважають, що інвестиційна привабливість є гарантованою та надійною. Своєчасно досягати цілей інвесторів за економічним результатом їх діяльності [6, с. 108].

Такої ж точки зору дотримується і Нападовська І.В., яка під інвестиційною привабливістю розуміє системну сукупність потенційних інвестиційних можливостей, метою яких є отримання економічної вигоди в майбутньому за результатами минулої господарської діяльності потенційних об'єктів інвестування та суб'єктивно оцінюється інвестиційними інститутами [7, с. 55].

Таким чином, інвестиційна привабливість виражається, з одного боку, як економічна чи комерційна ефективність інвестування в конкретний об'єкт для реалізації певного інвестиційного проекту, а з іншого – як можливість і зручність інвестування коштів з цього моменту.

Аналізуючи вище сказане, можна зробити висновок, що відмінності у внутрішньому змісті поняття інвестиційної привабливості зумовлені неврахуванням оціночного аспекту, тобто елементів, які визначають інвестиційну привабливість.

Слід також зазначити, що поняття «інвестиційна привабливість» часто використовується в економічній літературі для оцінки доцільності інвестування того чи іншого проекту, вибору альтернативних варіантів реалізації та визначення ефективності розподілу ресурсів.

Підсумовуючи, «інвестиційна привабливість» у загальному розумінні можна виразити як сукупність об'єктивних та суб'єктивних показників, спрямованих на обґрунтування економічної доцільності інвестування потенційного проекту.

1.2 Характеристика методів дослідження інвестиційної привабливості регіону

Перш ніж почати аналіз методичних підходів до дослідження інвестиційної привабливості, вважаємо за потрібне ідентифікувати поняття інвестиційного процесу, який, в свою чергу, є специфічним і передбачає укладення угоди між інвесторами та об'єктами інвестування для подальшого отримання доходів. Слід також зазначити, що його ключова діяльність заснована на створенні сприятливої атмосфери і умов для отримання фінансування. Будь-який інвестиційний процес починається з моменту надання інвестором особистих грошових коштів для реалізації певної програми і встановлення зв'язку. Виділимо основні підходи вчених до категорії «інвестиційний процес». Отримані результати представимо в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Погляди економістів на зміст категорії «інвестиційний процес»

№	Класифікаційна ознака	Автор	Визначення поняття
1	2	3	4
1	Процес інвестування розглядається як засіб зв'язку між попитом і пропозицією інвестицій	Джонк М.Д [10]	Процес інвестування є засобом об'єднання тих, хто хоче внести гроші (у кого тимчасово є вільні кошти) з тими, хто їх потребує.
		Реверчук С.К. [11]	Процес інвестування – це процедура створення та нагромадження як виробничих, так і фінансових ресурсів з метою сприяння руху та відтворенню капіталу.
2	Як форма руху капіталу	Федоренко Г.В. [12]	Процес інвестування та інвестиційний цикл проходять однакові стадії та стадії, але на відміну від процесу інвестування як безперервного процесу реалізації капітальних вкладень, який відображає характер розширеного відтворення основних засобів, інвестиційний цикл є індивідуальним.
		Губський Б.В. [13]	Основними етапами руху інвестицій або процесу інвестування є: по-перше, реалізація попиту на інвестиційні блага (такі як товари, послуги або проекти); по-друге, створення продукту; по-третє, продаж продукту або проекту; по-четверте, розподіл прибутку.

Продовження табл.1.3

3	Як повторюваність інвестиційних періодів	Черваньов Д.М. [14]	Інвестиційний цикл (період часу) включає одну ротацію інвестицій, яка є прогресією капітальної вартості нерухомого майна від моменту фінансування до фактичної виплати.
		Шевчук В.Я. [15]	Процес інвестування — це низка інтелектуальних і фізичних зусиль, які призводять до створення об'єкта, ці зусилля прямо чи опосередковано впливають на об'єкт.
4	Як форму економічних відносин, спрямованих на формування, залучення і використання інвестицій	Пересада А.А [16]	Ця ідея зазвичай пов'язана з розкриттям, поясненням і виконанням інвестиційних проектів обома сторонами інвестиційного процесу.
		Скоморович І.Г. [17]	Процес створення відносин з метою інвестування у фінансові активи включає обґрунтування рішення інвестора щодо доцільності інвестицій, а також їх об'єм та тривалість.
5	Як засіб прийняття інвестиційних рішень	Нейкова Л.І.[18]	Процес інвестування у фінансові активи передбачає прийняття інвестором рішення щодо інвестицій, які він хоче зробити, кількості та тривалості інвестицій.

Джерело: згруповано автором за матеріалами [10-18]

Підсумовуючи основні напрямки до визначення категорії «інвестиційний процес», визначимо, що інвестиційний процес — це серія циклів фінансування, які повторюються протягом певного періоду часу для різних проектів, передбачаючи зв'язок між його учасниками і конкретним інвестиційним середовищем, в якому він відбувається.

Ідея інвестиційного процесу є зрозумілою і передбачає зобов'язання між інвестором та об'єктом їх інвестування щоб отримати додатковий дохід. Вся цілеспрямована діяльність починається зі створення сприятливої атмосфери та умов для отримання фінансування. Будь-яка інвестиційна процедура починається з внесення інвестором особистих коштів і встановлення зв'язків для реалізації проекту.

Учасниками інвестиційного процесу є всі фізичні та юридичні особи, які безпосередньо беруть участь в інвестиційному проекті (рис.1.3).

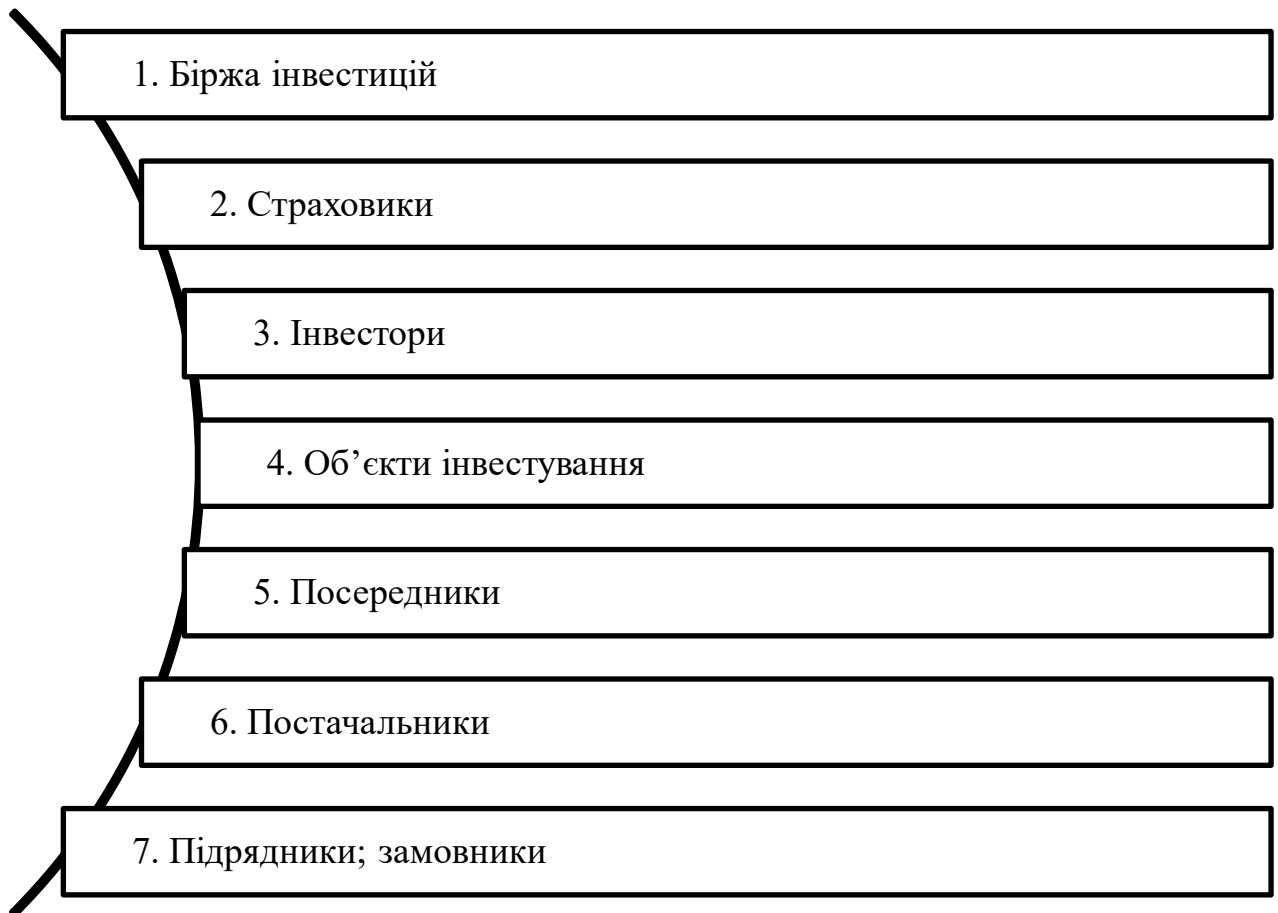

Рис.1.3. Учасники інвестиційного процесу

Джерело: складено автором на основі [19, с. 30]

Учасниками такої діяльності, як правило, є юридичні особи. Це можуть бути акціонерні товариства, неприбуткові організації, державні підприємства, господарські товариства, фінансові установи, банки тощо. Інвестори купують цінні папери для фінансування своїх інвестицій. Вони є безпосередніми учасниками власного капіталу діяльності компанії.

Замовниками можуть виступати фізичні та юридичні особи, які беруть участь у реалізації проекту. Інвестори наділяють цих осіб певними повноваженнями, тим самим надаючи клієнту право розпоряджатися інвестиціями в певних межах.

Іноді клієнт бере участь у розробці проекту, проведенні робіт з реконструкції, розробці проектної документації, моніторингу

пусконалагоджувальних робіт, підписанні договорів з підрядниками, вивченні рентабельності запланованого виробництва та пошуку постачальників [19, с. 30].

Серед виконавців – підприємства-виробники, будівельні організації, організації, що здійснюють проектні та пусконалагоджувальні роботи. За контрактом ці суб'єкти проектують конструкції, будують будівлі, проводять дослідження, модернізують обладнання та готують робочі місця.

Ключові гравці включають вендорів, які займаються постачанням транспортних засобів, різного обладнання, конструкцій, будівельних матеріалів, сировини, виробничого обладнання тощо. Без таких акторів реалізація продуктивного інвестиційного процесу була б неможливою.

Також можуть брати участь інституційні інвестори в особі різноманітних фондів і страхових компаній, що вкладають власні кошти в цінні папери конкретних компаній. Підприємства за допомогою цих коштів часто диверсифікують і модернізують свої можливості. Як правило, такі гравці залучають кошти громадян і бізнес-організацій, а потім їх інвестують.

Кожен учасник може одночасно виконувати кілька ролей і мати повне право розпоряджатися результатами реалізованих проектів. Їхні ініціативи повинні відповідати діючим правилам і нормам.

В економічній літературі численні дослідження зосереджені на важливих темах і обговорюють основні методи, що використовуються для оцінки привабливості інвестицій. З точки зору інвестора, інвестиційна привабливість вважається загальним терміном для позначення переваг і недоліків об'єкта інвестування. Аналізуючи його, інвестори суб'єктивно оцінюють загальний стан економіки конкретної країни [20, с. 119]. Інвестиційна привабливість залежить від збалансованості інтересів інвестора та одержувача інвестицій. Обсяг інвестиційного процесу більший, коли між учасниками є швидкий консенсус.

Під час оцінки інвестиційного потенціалу важливо розглянути питання про те, де, коли та скільки ресурсів інвестори можуть залучити до процесу. Практика фінансово-статистичного аналізу виробила велику кількість системних підходів

до оцінки інвестиційної привабливості, ці підходи об'єднані в три групи: статистичні підходи, експертні підходи, рейтингові підходи.

Статистичні підходи базуються на аналізі фактичної статистичної інформації щодо інвестиційного доходу та базується на припущенні, що більший рівень зазначеного показника відповідає більшій інвестиційній зацікавленості економіки. Недоліком є то, що статистичні підходи слід вважати формальним які базуються на конкретних економічних показниках, характерних для певних країн. Крім того, статистичні підходи не враховують безліч факторів, які враховують інвестори.

Методи експертної оцінки схожі на експертну оцінку різноманітних індикаторів, що вимірюють розвиток: експерти виходячи з власних думок і досвіду, обирають найбільш значущі показники, оцінюють тенденції їх розвитку та роблять висновок про інвестиційний клімат. Важливо зазначити, що цей підхід в основному використовують іноземні інвестори. Перевага використання експертного підходу полягає в тому, що досліджувані показники та фактори можна адаптувати до потреб конкретних інвесторів або забезпечити глибокий аналіз привабливості окремих галузей. Водночас до суттєвих недоліків використання методу експертної оцінки слід віднести суб'єктивність оцінок та опору висновків на експертні позиції.

Методи рейтингування включають методи на основі рейтингового аналізу та методи рейтингу на основі опитування. Методи рейтингового аналізу полягає в аналізі всіх аспектів економічного розвитку, формуванні на цій основі аналітичних показників, а потім подальшому їх групуванні та систематизації для формування комплексних показників, на основі яких формується національний рейтинг і визначається його позиція в рейтингу. Ці методи є найбільш широко використовуваним [21, с. 81]. Перевагами цього підходу є простота використання та легкість інтерпретації результатів, а недоліками – сильна залежність від макроекономічних показників, непрозорість згрупованих показників та неврахування регіональної специфіки. Отже, отримане рейтингове значення

лише вказує на позицію національної економіки в рейтингу, але не пояснює галузевих особливостей та інвестиційних пріоритетів регіону [21, с. 82].

Методи рейтингування на основі опитування, як впливає з назви, полягає у визначенні ступеня та напряму впливу певних факторів на основі опитування суб'єктів господарської діяльності або експертів. Надалі дані опитування групуватимуться, а регіони оцінюватимуться за бальними показниками. Саме ця технологія широко використовується в практиці провідних консалтингових та аналітичних організацій світу. Недоліком є те що: опитувані не завжди правдиво відповідають на поставлені питання, будь яка інформація яка збирається у ході опитування суб'єктивна (залежить від того хто формулює питання), відповіді на питання можуть давати не компетентні респонденти (залежить від охопту опитування).

Провідні методи дослідження, які використовуються для виявлення умов і факторів, що впливають на розвиток суб'єктів в Україні: економіко-математичний та експертний методи. Сукупність економіко-математичних підходів включає кореляційно-дисперсійний, оптимізаційний та математичне моделювання. Залучаються й інші методи збалансування економіки.

Факторний аналіз є обов'язковим, коли дослідник має оцінити велику кількість різних типів показників. Сутність методу полягає в контрасті класів, які мають подібні за змістом показники і називаються факторами. Принцип методу полягає в тому, щоб спочатку розкласти галузь на її складові частини. Далі для кожного фактору дається пояснення бази порівняння, за базу вважається одиниця. Інші показники також перетворюються в індекси на основі конкретного значення та нормативного значення. Складність цього методу полягає в суб'єктивності створення критеріїв об'єктивних показників норми. Метод експертних оцінок передбачає комплексний аналіз, який враховує кількісну природу предмета та міркування експертів щодо стану справ і потенційного майбутнього розвитку предмета.

Методичною основою розрахунку інвестиційної привабливості регіонів є методика, запропонована Держкомстатом України «Про затвердження

Методики розрахунку інтегральних показників економічного розвитку» згідно з Наказом Держкомстату України був випущений 15 квітня 2003 року [23].

Ця методологія передбачає пропонування метрик, які б оцінювали інвестиційну привабливість регіонів за такими аспектами:

- 1) інвестиції в основний капітал на середньорічну кількість мешканців (грн.);
- 2) сума коштів, вкладених у будівництво житла на середньорічну кількість мешканців (грн.);
- 3) обсяг прямих іноземних інвестицій, на середньорічну кількість жителів (дол. США);
- 4) зміна обсягу ПІП на середньорічну кількість жителів (дол. США);
- 5) середня кількість доріг загального користування в країні (кілометрів на 1000 квадратний кілометрів території);
- 6) обсяг вивезених товарів на середньорічну кількість жителів (дол. США).

Оцінка інвестиційної цінності регіонів України зводиться до визначення того, наскільки регіони привабливі для інвесторів. Найпоширеніші підходи до ранжирування країн базуються на створених методах таких науковців: І.О. Бланк [24], К.Д. Гурова [25], О. Клімахіна [26]. Окремо згадані автори оцінювали привабливість регіонів за п'ятьма синтетичними критеріями: природний потенціал регіону, його демографічний склад, економічний розвиток, рівень злочинності та пов'язані з цим фактори ризику.

В даний час існує багато методичних підходів оцінки інвестиційної привабливості. В даній роботі було згруповано основні методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості, які диференційовані за рівнем економічної системи та відповідними критеріями. Результати дослідження наведені в таблиці 1.4.

Отже, безперечно, що єдиного способу оцінити інвестиційну привабливість національної економіки не існує. Виходячи з конкретних ситуацій будуть застосовуватись найбільш ефективні в даному випадку методи.

Таблиця 1.4

Основні методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості

Критерії оцінки		
Мікрорівень		
О. Носова	А. Іванов	Агентство з питань запобігання банкрутства підприємства
1) оборотність активів; 2) прибутковість капіталу; 3) фінансова стійкість; 4) ліквідність активів.	1) аналіз економічної спроможності емітента цінних паперів; 2) оцінка ризику і дохідності акцій у ринковому обороті.	1) оцінка майнового стану; 2) оцінка фінансової стійкості (платоспроможності); 3) оцінка ліквідності активів; 4) оцінка ділової активності; 5) ринкова активність.
Мезорівень		
Т.В. Уманець	С.П. Сонько	І.О. Бланк
1) виробничий потенціал; 2) фінансовий потенціал; 3) інвестиційний потенціал; 4) інфраструктура ринку, комунікаційна, комерційна; 5) трудовий, освітній потенціал; 6) податкова система	1) кількість приватизованих підприємств; 2) кредиторська заборгованість; 3) доходи місцевих бюджетів; 4) валові інвестиції у підприємства всіх форм власності; 5) обсяг промислової продукції та інші	1) рівень загальнооекономічного розвитку регіону; 2) рівень розвитку інвестиційної інфраструктури регіону; 3) демографічна характеристика регіону;
Макрорівень		
Г.К. Прибіткова	І.О. Бланк	Г.О. Пухтаєвич
1) виробничий потенціал галузі; 2) фінансовий результат діяльності підприємств галузі; 3) інвестиційна активність підприємств галузі; 4) трудовий потенціал підприємств галузі	1) роль галузі в економіці країни; 2) перспективність і ефективність розвитку галузі; 3) рівень державної підтримки галузі; 4) визначення специфіки ринку	1) Рентабельність активів, кількість грошей, які має галузь, і продажі продукції враховуються в цій категорії. 2) перспективність розвитку галузі;
Мегарівень		
Standard & Poors Rating Services	World Bank Group	Moodys Investors Service
1) прозорість і відкритість інформації; 2) бюджетування; 3) довгострокове планування капіталовкладень і фінансове планування; 4) управління доходами і витратами; 5) управління боргом; 6) управління грошовими засобами і ліквідністю; 7) прозорість політико-управлінської системи; 8) управління зовнішніми ризиками	1) ведення бізнесу; 2) будівництво; 3) доступ до електроенергії; 4) реєстрація власності; 5) отримання кредитів; 6) захист прав інвесторів; 7) оподаткування; 8) міжнародна торгівля; 9) виконання контрактів; 10) ступінь платоспроможності; 11) наймання робочої сили.	1) передісторія й історія емітента; 2) промисловість/секторна тенденція; 3) національна політичне і регулятивне середовище; 4) якість управління, досвід, послужний список, і ставлення до ризику; 5) структура управління; 6) основні операційні та конкурентні позиції; 7) корпоративна стратегія і філософія

Джерело: складено за матеріалами [22, с. 50]

1.3. Міжнародний досвід стимулювання інвестиційних процесів в економіці

Намагаючись підвищити життєздатність власного інвестування та його потенціал, важливо враховувати, що розвинуті країни створюють спеціальні стимули для інвесторів, надають податкові пільги, субсидії, пільгові кредити, державні гарантії, стимули та заходи задля розвитку перспективних виробництв.

Оглядаючи зарубіжний досвід розвинутих країн, очевидним є чотири загальні підходи, які можна застосувати до підвищення інвестиційної активності (рис.1.4).

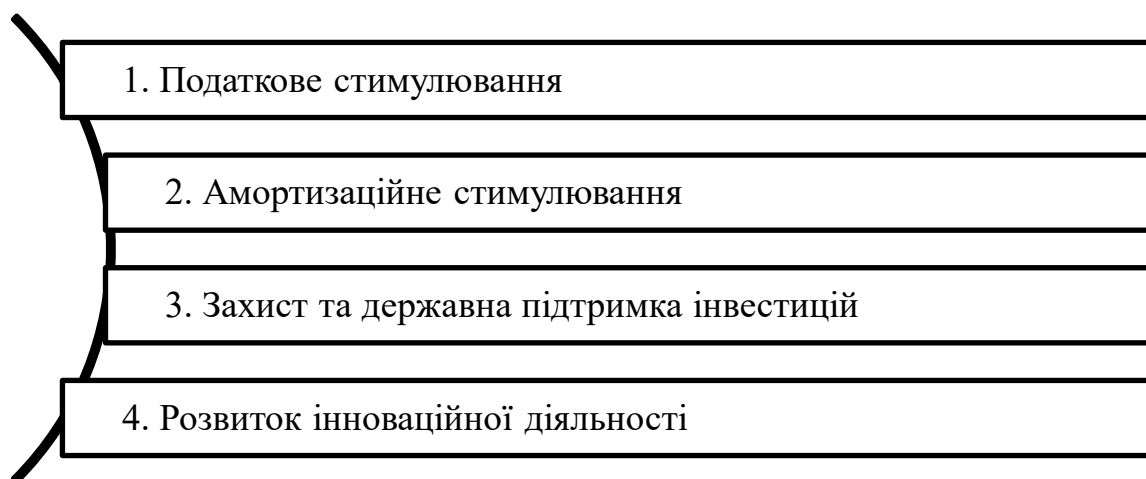

Рис.1.4. Напрями стимулювання інвестиційної активності

Джерело: складено автором на основі [27, с. 40]

Щоб залучити інвестиції, багато країн використовують податкові стимули. Найпоширенішим інструментом податкового стимулювання є інвестиційний податковий кредит, який є податковою економією або знижкою на дохід від інвестицій у нові технології та інновації.

Відсоток податкового кредиту для інвестицій базується на вартості інвестицій і може досягати 100% у розвинених країнах (Ірландія, Канада та США). [28, с. 100].

У Великій Британії він широко використовується для стимулювання інвестицій у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (надалі «НДДКР»), зменшуючи оподатковуваний дохід компанії на вартість цих інвестицій. У Сполучених Штатах і Канаді для додаткових інвестицій доступна податкова знижка в розмірі 20%, але додаткові інвестиції в дослідження і розробки, які підлягають звільненню від оподаткування, не можуть перевищувати 50% від суми витрат протягом певного періоду [28, с. 100]. Згідно з французьким законодавством, компанії можуть зменшити податок на прибуток на 50% на основі різниці між інвестиціями в дослідження та розробки у звітному році та середніми інвестиціями за попередні два роки. Ця перевага дозволяє компаніям компенсувати частину інвестиційних витрат за рахунок прибутку [28, с. 101].

У світовій практиці компанії, які інвестують в основний капітал, мають пільговий режим, а компанії, які не інвестують, збільшують свій податковий тягар. Цей захід широко використовується в Німеччині при сплаті податків на нерухоме майно, коли основні фонди, які повністю амортизовані в процесі експлуатації, оподатковуються не за ліквідаційною вартістю, а за первісною вартістю [28, с. 102].

Успішний розвиток інвестиційного процесу у світовій практиці також пов'язаний із підтримкою та захистом інвестицій країною, що забезпечує гарне інвестиційне середовище в кожній країні та визначає інвестиційну привабливість країн, регіонів та підприємств.

Лідером за найпривабливішим інвестиційним режимом серед розвинутих країн є Велика Британія [29, с. 256]. Інвестиційне законодавство країни не забороняє здійснювати певні типи інвестицій фізичними або юридичними особами з-за меж країни, ці інвестиції все ще дозволені всередині країни. Розмах ринку, політична та економічна стабільність, розвиток інфраструктури приваблюють інвесторів.

США є прикладом країни з чіткою системою захисту прав інвесторів. Національне законодавство передбачає, що власник прав інтелектуальної

власності може відшкодувати шкоду, завдану іншими особами. Розмір збитків не повинен бути меншим за очікуваний прибуток від продажу права власності [29, с. 256].

Що стосується досвіду стимулювання та залучення іноземних інвестицій, то варто повчитися у Китаю, національна інвестиційна політика якого полягає у відкритті нових каналів фінансування, поступовому запровадженні рівного режиму для вітчизняних та іноземних виробників, які виробляють експортну продукцію, активному залученні капіталу транснаціональних компаній та ін [29, с. 257].

Для України цікавим є досвід західноєвропейських лідерів, таких як Польща та Угорщина, щодо залучення прямих іноземних інвестицій. Ефективним способом регулювання інвестиційної діяльності з боку польської держави є систематичне застосування організаційно-економічних заходів, таких як забезпечення дотримання чинних нормативних норм інвестиційної діяльності, створення сприятливого інвестиційного середовища для іноземних інвесторів у країні, використання маркетингових «акцій» і т.д. «Фінансування створює позитивний інвестиційний імідж країни, що є системою фінансової підтримки інвестицій у Польщі із залученням інвесторів (у формі субсидій) та місцевих органів влади (допомога в організації (покращенні) регіональної інфраструктури)» [29, с. 258].

Угорська економіка відкрита для іноземних інвестицій – іноземним інвесторам дозволено працювати майже в усіх секторах. Угорщина приєдналася до антидискримінаційних заходів ЄС і тому не має особливих преференцій для іноземних інвесторів. Надати податкові пільги для інвестицій у науку. Усі витрати у сфері науково-дослідної діяльності виключаються з бази оподаткування [29, с. 258].

За результатами розгляду інвестиційних проектів розвитку експортного потенціалу країни, депресивних територій, зовнішньоторговельних і промислових зон інвестори можуть отримати такі неподаткові пільги, як безвідсоткові кредити та субсидії фізичним особам.

Інновації відіграють важливу роль у стимулюванні життєздатності корпоративних інвестицій. Саме вони забезпечують майбутні економічні та соціальні результати, що є основними цілями інвестування. Світовий досвід показує, що розвиток інноваційної діяльності залежить від стану фундаментальних і прикладних наук і комерційних потреб інновацій. Основним засобом, за допомогою якого держава підтримує інноваційний розвиток, є наукове фінансування. Зокрема, ЄС рекомендує своїм державам-членам збільшити рівень інвестицій у науку до 2,5% валового внутрішнього продукту [29, с. 260].

Фінансова система Польщі підтримує інвестиції, які впроваджують нові методичні підходи виробництва сучасних і конкурентоспроможних товарів (послуг) і відповідають екологічним вимогам сучасності. У Німеччині пряма фінансова допомога на проекти з федерального бюджету надається в рамках цільової програми Федерального міністерства освіти, науки, досліджень і технологій.

Уряд Німеччини підтримує інновації насамперед для малих і середніх компаній на ринку споживчих товарів і послуг. Малі інноваційні компанії мають більшу схильність до впровадження змін у виробництво з меншими обсягами інвестицій і краще реагують на мінливі вимоги споживачів [29, с. 260].

Згрупуємо міжнародний досвід стимулювання інвестиційних процесів в єдину таблицю (см. таблиці 1.5).

Практика розвинених країн довела, що активізація корпоративної інвестиційної діяльності потребує державної підтримки. Найпоширенішими інструментами стимулювання інвестиційного процесу в більшості країн є податкові пільги, податкові інвестиційні кредити, прискорена амортизація, субсидії, кредити, підтримка депресивних територій і пріоритетних галузей, підготовка трудових ресурсів, фінансування науково-інноваційного розвитку. Стимулювання інвестиційної діяльності потребує системного підходу до оптимізації регулювання державної інвестиційної політики, оскільки підтримка вибіркового спрямування може суттєво знизити ефективність цих процесів.

Таблиця 1.5

Міжнародний досвід стимулювання інвестиційних процесів

Країна	Напрямки стимулювання інвестиційних процесів
Сполучені Штати Америки та Канада	Доступна податкова знижка в розмірі 20%, але додаткові інвестиції в дослідження і розробки, які підлягають звільненню від оподаткування, не можуть перевищувати 50% від суми витрат протягом певного періоду
Німеччина	У світовій практиці компанії, які інвестують в основний капітал, мають пільговий режим, а компанії, які не інвестують, збільшують свій податковий тягар. Цей захід широко використовується при сплаті податків на нерухоме майно, коли основні фонди, які повністю амортизовані в процесі експлуатації, оподатковуються не за ліквідаційною вартістю, а за первісною вартістю.
Польща	Ефективним способом регулювання інвестиційної діяльності з боку польської держави є систематичне застосування організаційно-економічних заходів, таких як забезпечення дотримання чинних нормативних норм інвестиційної діяльності, створення сприятливого інвестиційного середовища для іноземних інвесторів у країні, використання маркетингових «акцій» і т.д.
Угорщина	Угорська економіка відкрита для іноземних інвестицій – іноземним інвесторам дозволено працювати майже в усіх секторах. Угорщина приєдналася до антидискримінаційних заходів ЄС і тому не має особливих преференцій для іноземних інвесторів. Надати податкові пільги для інвестицій у науку. Усі витрати у сфері науково-дослідної діяльності виключаються з бази оподаткування.

Джерело: складено автором на основі [29, с. 260]

Висновки до розділу 1

1. Незважаючи на те, що категорія «інвестиційна привабливість» дуже поширена в міжнародній теорії та практиці, наразі спостерігається значна різноманітність її ідентифікації. Така неоднозначність та багатовекторність призводять до принципово різного сприйняття та розуміння інвестиційної привабливості, що може призвести до викривлення реальної ситуації та невірних рішень при здійсненні державної економічної політики. В рамках дослідження узагальнені основні підходи до трактування поняття «інвестиційна привабливість» та визначено, що в рамках даного дослідження дане поняття можна трактувати як сукупність об'єктивних та суб'єктивних показників,

спрямованих на обґрунтування економічної доцільності інвестування потенційного проекту.

2. В сучасній економічній літературі спостерігається значна різноманітність в поглядах щодо категорія «інвестиційний процес», незважаючи на її дуже поширене використання. Така багатоваріантність призводить до різного сприйняття та розуміння інвестиційного процесу, що може призводити до викривлення реальної ситуації та прийнятті невірних управлінських рішень. В рамках дослідження виділені п'ять основних підходів до трактування поняття «інвестиційний процес» та визначено, що в рамках даного дослідження дане поняття можна трактувати як серію циклів фінансування, які повторюються протягом певного періоду часу для різних проектів, передбачаючи зв'язок між його учасниками і конкретним інвестиційним середовищем, в якому він відбувається.

3. Розглянуті основні методи дослідження інвестиційної привабливості регіонів: статистичні, експертні, рейтингові. Виділені переваги та недоліки кожного з них. Виокремлено основні методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості, які було диференційовано за рівнем економічної системи (мікрорівень, мезорівень, макрорівень) та надано характеристику специфіки кожного з них.

4. Практика розвинених країн довела, що активізація корпоративної інвестиційної діяльності потребує державної підтримки. Найпоширенішими інструментами стимулювання інвестиційного процесу в більшості країн є податкові пільги, податкові інвестиційні кредити, субсидії, кредити, підтримка депресивних територій і пріоритетних галузей. Стимулювання інвестиційної діяльності потребує системного підходу до створення інвестиційної привабливості країни та оптимізації регулювання державної інвестиційної політики, оскільки вибіркове стимулювання може суттєво знизити ефективність інвестиційних процесів.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ

2.1. Аналіз сучасного стану інвестиційної привабливості Одеського регіону

В економічній літературі термін «місцева інвестиційна привабливість» розглядається як сукупність кількох показників економічного розвитку регіону. Найголовнішим з них є комплексний показник, який вказує на поточний інвестиційний клімат та стан інфраструктури регіону [34]; іншим важливим показником по праву вважається інвестиційна привабливість країни в цілому, який є першочерговою ознакою доцільності інвестування в той чи інший регіон, тому задля розуміння поточного стану інвестиційної привабливості Одеського регіону необхідно провести аналіз показників інвестиційної привабливості України.

Будь-яка оцінка привабливості для інвесторів є досить складним процесом і залежить від багатьох факторів, таких як стан економіки, правової системи, стабільність політичного середовища, рівень освіти, рівень розвитку інфраструктури та багато інших. Розглянемо декілька найбільш значущих індексів для інвесторів.

Першим розглянемо індекс процвітання України (рис. 2.1.)

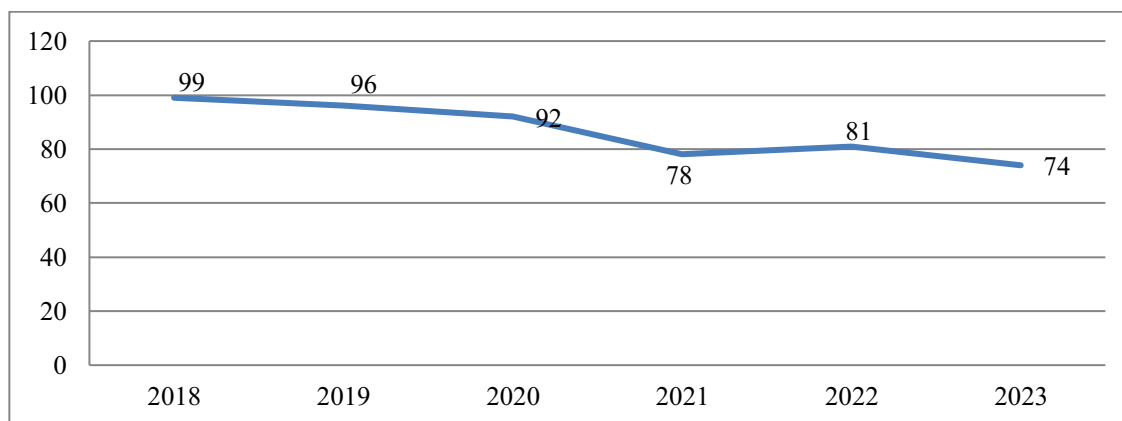

Рис. 2.1. Індекс процвітання України, 2018-2023 роки

Джерело: складено автором на основі [34]

Як видно з рис. 2.1., нестабільність політичної та економічної ситуації України не позначилась на її індексі процвітання. Так, в період 2018-2021 рр. спостерігається стабільне підвищення рейтингу країни за рівнем процвітання на 11 місць. Дана тенденція пов'язана зі швидкою адаптацією економіки країни до складнощів, які викликані пандемією COVID-19. У 2021-2022 рр. фіксується негативна динаміка, рейтинг країни знизився на три місця (з 78 до 81 місця). Спостерігається спад більшою мірою спричинений невизначеністю напрямків розвитку країни після пандемії, а вже в період 2022-2023 рр. країна знову підіймається на 7 позицій на міжнародній арені вже через вдалий комплекс політичних заходів, спрямованих на втримання країни від кризи, яку спричинила військова агресія РФ проти України.

Конкретне розуміння ситуації в економічній сфері дає індекс людського розвитку (ІЛР). Він оцінюється Організацією Об'єднаних Націй з 2010 року. Він зберігає інформацію у трьох критичних сферах: очікувана тривалість життя, освіта та добробут, або здоров'я, знання та дохід громадянина, усе це вважається показниками ефективності держави [34].

Останні данні стосується сезону 2021-2022, вони не включають наслідки війни, але включає вплив COVID-19, Україна посідає 77 місце серед 191 країни (рис. 2.2) [31].

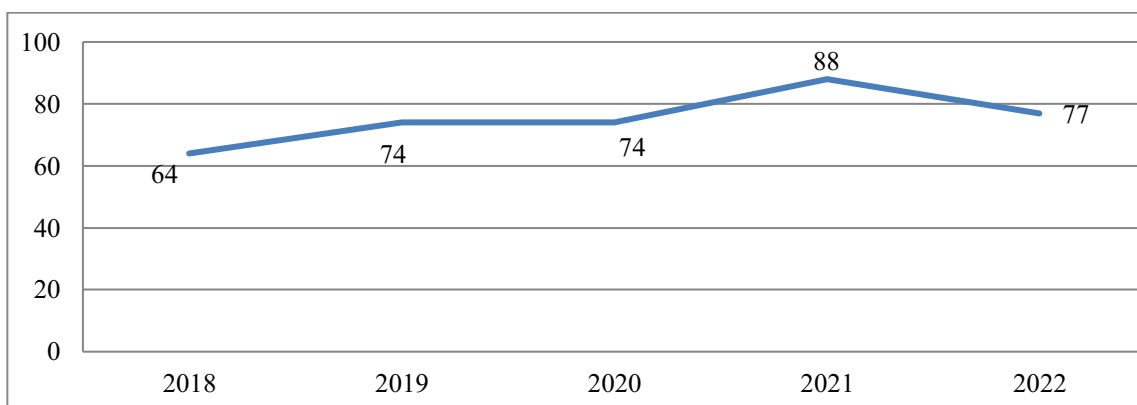

Рис. 2.2. Індекс людського розвитку України за 2018-2022 роки

Джерело: складено автором на основі [31]

Виходячи з отриманих даних, індекс людського розвитку в Україні протягом трьох років (2018-2021 рр.) має негативну динаміку, з 2018 року фіксується зниження рейтингу країни за показником ІЛР і доходить до кризового стану вже у 2021 році, однак у 2021-2022 рр. можна спостерігати стрімке зростання ІЛР на 10 позицій, обумовлене досить вдалим державним комплексом мір, спрямованих на протидію впливу військової агресії.

Далі проаналізуємо індекс демократії України (рис.2.3).

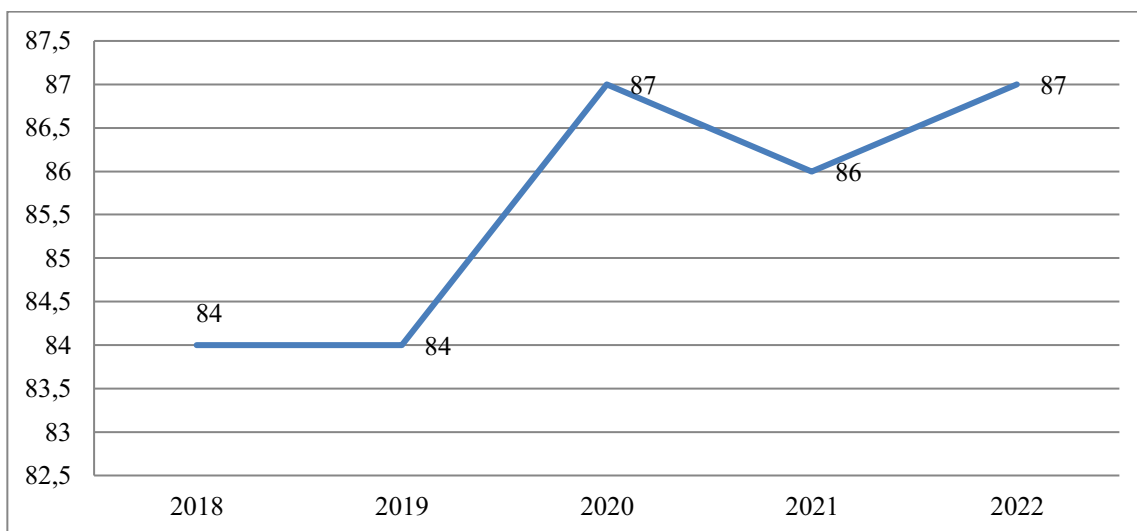

Рис. 2.3. Індекс демократії України, 2018-2022 роки

Джерело: складено автором на основі [32]

Індексу демократії України показує, що в період 2018-2019 рр. Україна втримує свої позиції на одному рівні, зберігаючи 84 місце. В період 2019-2020 рр. фіксується падіння рейтингу на 3 позиції, пов'язане з негативним впливом пандемії COVID-19 на демократичну політику держави, яка була спрямована на встановлення певних обмежень з метою збереження життя населення. У 2020-2021 рр. відбувається незначне покращення ситуації, рейтинг країни зріс на 1 місце (з 87 до 86 місця), однак вже у 2022 році повернувся до рівня 2020 року.

Індекс сприйняття корупції щорічно з 1995 року розраховує антикорупційна організація Transparency International. Шкала від 0 до 100,

причому найвище значення вказує на найменшу корупцію. Вони оцінюють корупцію в державному секторі за допомогою експертів і бізнесменів [33].

Розглянемо місце України в індексі сприйняття корупції за період 2018-2022 рр. (рис. 2.4).

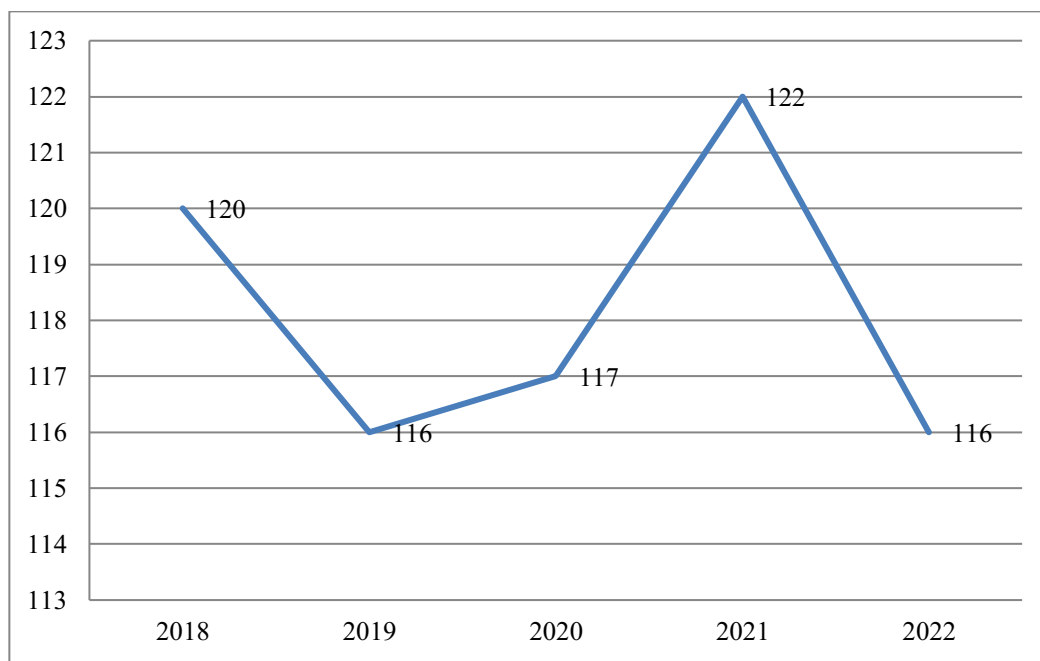

Рис. 2.4. Індекс сприйняття корупції, 2018-2022 роки

Джерело: складено автором на основі [33]

З рис 2.4 видно, що 2018-2019 рр. ознаменувалися позитивною тенденцією. Так, в даний період спостерігається підвищення рейтингу країни на 4 місця. Дана тенденція пов'язана з початком розробки і впровадження державою судових реформ. З 2019 по 2021 спостерігається стрімке падіння рейтингу зі 116 до 122 місця. Дана тенденція спричинена нестабільністю соціальної, політичної та економічної сфер країни, яка пов'язана з негативним впливом пандемії COVID-19. У період відновлення країни після всесвітньої пандемії (2021-2022 рр.) показник сприйняття корупції йде вгору, зміщуючи країну з 122 на 116 місце. Позитивні аспекти корупційної ситуації в Україні також пов'язані з посиленням контролю та підзвітності з боку держави, ухваленням Національної

антикорупційної стратегії у 2022 році, створенням антикорупційних органів та впроваджуємих реформ [33].

Для розуміння безпосередньо інвестиційних процесів, що відбуваються в Одеському регіоні, розглянемо індекс інвестиційної привабливості України, виходячи з того, що на інвестиційний клімат окремого регіону впливає інвестиційний клімат країни в цілому (рис. 2.5).

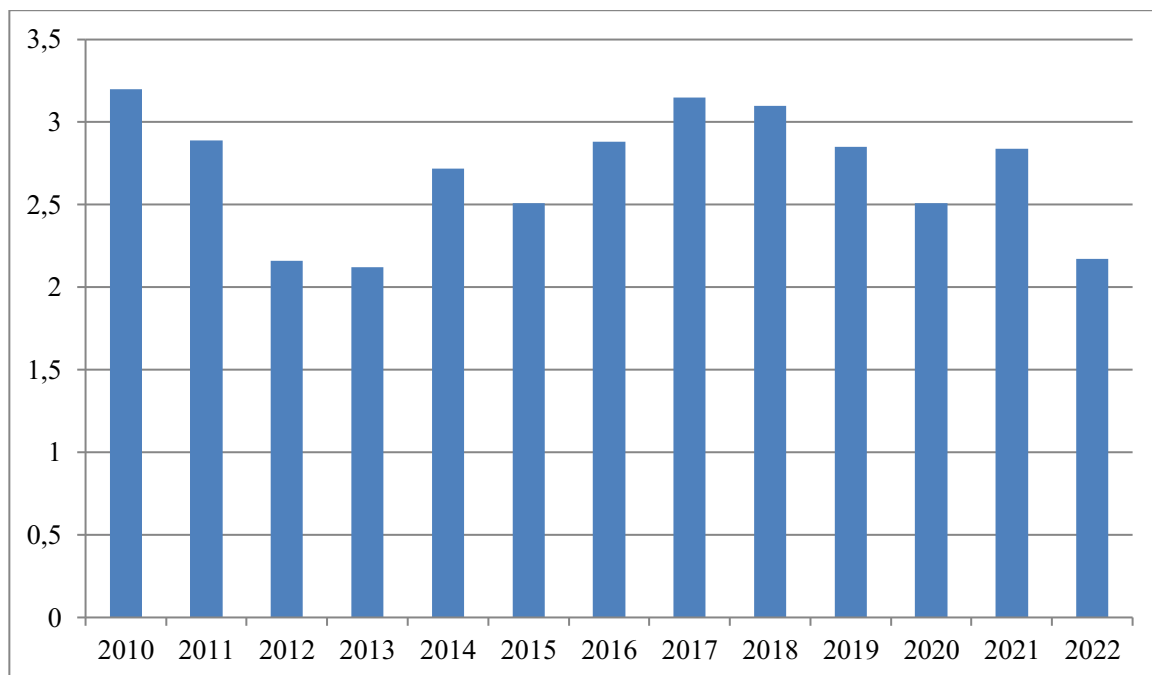

Рис. 2.5. Індекс інвестиційної привабливості України за період 2010–2022 рр.

Джерело: складено автором на основі [37]

З рис. 2.5 можна зробити висновок, що найуспішнішими роками були 2010, 2017 та 2018 роки. У 2019 році індекс інвестиційної активності почав знижуватися, досягнувши 2,51 у 2020 році, включно з негативними наслідками COVID-19. У рейтингу ділового клімату Світового банку за 2020 рік Україна посідає 64 місце за інвестиційним потенціалом серед 191 досліджуваної країни, що на 7 місць вище, ніж у попередньому році. Примітно, що оцінювачі визнали негативний вплив війни на інвестиційний клімат України. Відсоток керівників компаній, які вважають таку ситуацію вкрай невтішною, за останні півроку зріс на 10% – з 5% до 53%. Ще 34% вважають це неприємним. Дев'ять відсотків

керівників нейтрально ставляться до поточного інвестиційного клімату, а ще чотири відсотки вважають його сприятливим. Незважаючи на конфлікт, 91% учасників асоціації мають намір продовжувати працювати на українському ринку, а 55% навіть інвестуватимуть в Україну під час війни [37].

Надалі розглянемо динаміку прямих іноземних інвестицій, тому що саме ці показники свідчать про зацікавленість інвестора в економіці України.

Згідно з роз'ясненням Міністерства фінансів України, прямі іноземні інвестиції (ПІІ) – це довгострокові інвестиції нерезидентів, які стосуються матеріальних ресурсів економіки України [36]. Приплив іноземних грошей в економіку є однією з найважливіших сил її розвитку, як наслідок, для України присутність іноземних інвестицій, які мають довгостроковий характер, вважається першорядним завданням [36]. Загальна картина надходження іноземних інвестицій в Україну є непостійною (рис. 2.6).

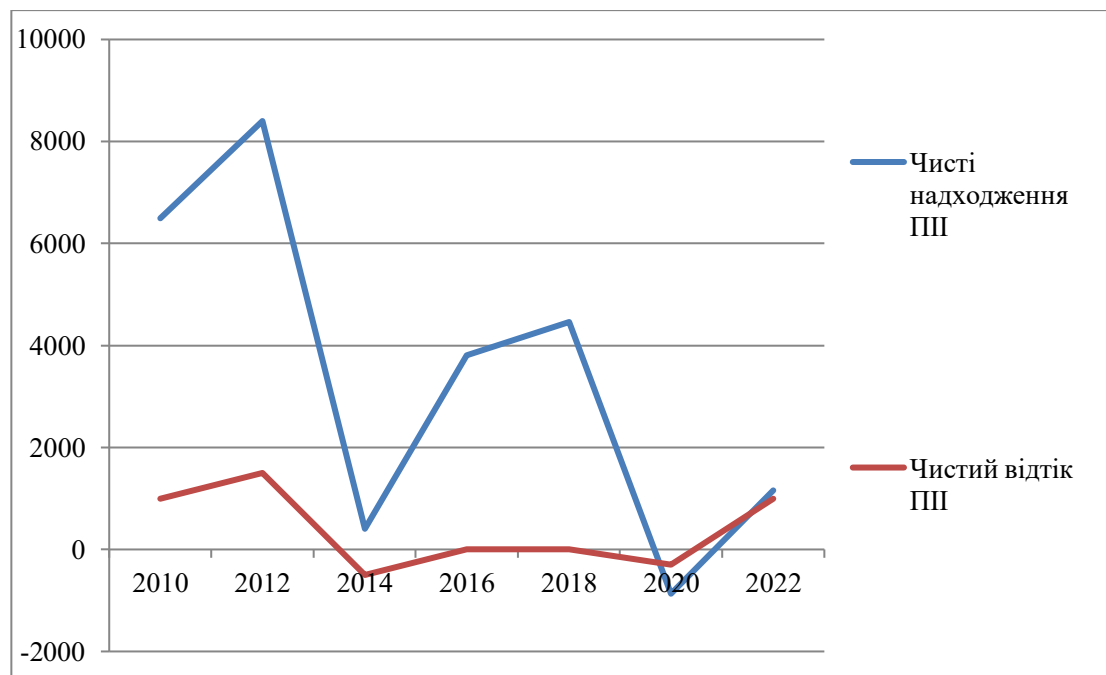

Рис. 2.6. Динаміка чистих надходжень та відтоку прямих іноземних інвестицій в економіку України впродовж 2010-2022 рр., в млн. дол. США (без урахування тимчасово окупованих територій)

Джерело: складено автором на основі [36]

У 2013 році чисті надходження в економіку України скоротилися на 47,36% порівняно з 2012 роком. У 2015 році чистий прибуток став від'ємним (-458 мільйонів доларів США). Різниця між 2015 і 2016 роками склала +1032,2%, або +4,268 млрд доларів США [36]. Чистий приплив прямих іноземних інвестицій в Україну поступово збільшувався з 2016 по 2019 рік, впавши на 118,2% (-6,728 мільярда доларів) у 2020 році порівняно з 2019 роком через кризу Covid-19. Одним із перших показників, що погіршилися під час кризи, стала інвестиційна активність. Після цього спостерігався позитивний тренд у 2020-2021 роках із інвестованими 7,55 мільярдами доларів, різниця між 2021 та 2022 роками становила -5,5 мільярдів доларів через тотальну війну, але варто зазначити, що з 2022 по 2023 рік показник став позитивним, тобто +1,316 мільярдів доларів США [36].

Розглянемо структуру іноземних інвестицій в Україну за країнами походження інвесторів (рис. 2.7).

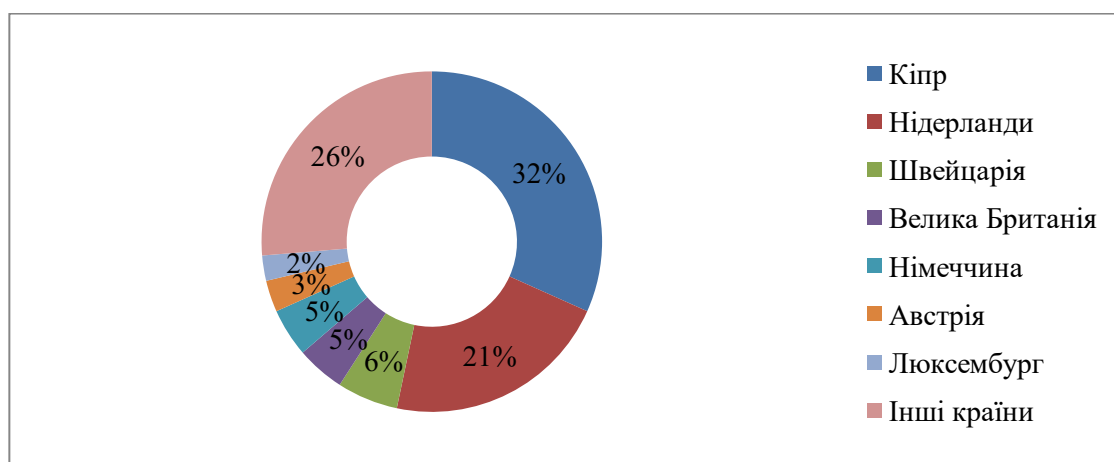

Рис.2.7. Основні країни-інвестори в Україну в 2022 році, %

Джерело: складено автором на основі [38]

З рисунка 2.7 бачимо, що лідерами за кількістю інвестицій в країну є країни-члени ЄС. Більшість інвестицій припадає на Кіпр (32%), Нідерланди (21%), тобто 53% припадає на 2 країни з льготним оподаткування. Тобто значна частина цих ПІІ є капітал українських компаній, який був вивезений за

національні границі, тобто за сутністю це українські капітали які знов вклали в українську економіку.

Далі розглянемо структуру прямих іноземних інвестицій в економіку України за видами економічної діяльності (рис.2.8.).

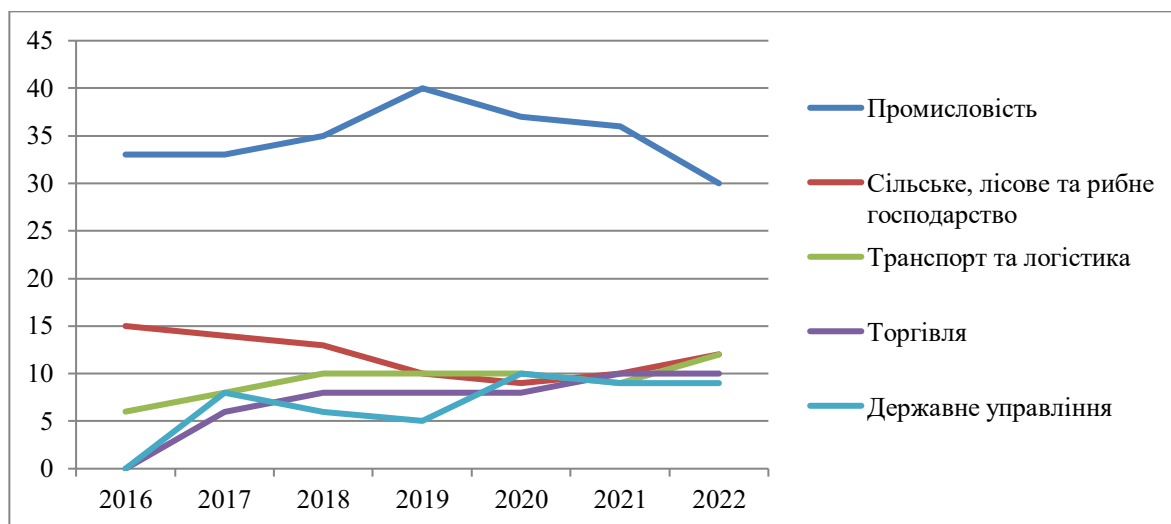

Рис.2.8. Динаміка структури прямих іноземних інвестицій в економіці України за видами економічної діяльності за період 2016-2022 рр., %

Джерело: складено автором на основі [38]

Як видно з рис. 2.8, безкомпромісним лідером за кількістю отриманих інвестицій, всупереч негативній динаміці останніх років, є промислова галузь. Станом на 2022р. на неї все ще припадає більшість залучених капіталовкладень, а саме 30% всіх інвестицій.

Найменш привабливою залишається сфера державного управління, інвестиції в яку не перевищували 10% протягом 6 років, схожа динаміка представлена і для торгівельної галузі. Більш цікавими для інвесторів стають сільськогосподарська та транспортна галузі, у яких з 2020 року спостерігається стабільна позитивна динаміка, і вже у 2020 році кількість інвестицій від загальної суми надходжень перевищила 10% на кожну з них.

Далі вважаємо за потрібне розглянути динаміку індексу інвестиційної привабливості регіонів України за період 2019-2022 рр. Згрупуємо дані в таблицю 2.1.

Таблиця 2.1

Індекс інвестиційної привабливості регіонів України в період 2019-2022рр.

Регіон	2019	2020	2021	2022
Вінницька	0,7721	0,7822	0,6745	0,5423
Волинська	0,6128	0,6207	0,5684	0,8567
Дніпропетровська	0,7983	0,8282	0,7568	0,9545
Житомирська	0,8425	0,8921	0,8546	0,7513
Закарпатська	0,6826	0,7425	0,6545	0,6452
Запорізька	0,8087	0,8782	0,7523	0,7256
Івано-Франківська	0,6198	0,6998	0,5656	0,5675
Київська	0,5889	0,6782	0,5455	0,5224
Кіровоградська	0,9331	0,9431	0,8745	0,7512
Львівська	0,3134	0,3431	0,2412	0,5468
Миколаївська	0,6384	0,6780	0,5426	0,5746
Одеська	0,8215	0,8715	0,8745	0,8745
Полтавська	0,6957	0,7131	0,5125	0,7515
Рівненська	0,6627	0,7325	0,5233	0,5235
Сумська	0,7558	0,8356	0,7522	0,7451
Тернопільська	0,6819	0,7711	0,5475	0,4584
Харківська	0,7725	0,8693	0,8421	0,7456
Херсонська	0,5261	0,6350	0,5456	0,5674
Хмельницька	0,6657	0,6702	0,5745	0,4125
Черкаська	0,7063	0,6901	0,5125	0,5745
Чернівецька	0,6424	0,7812	0,6741	0,5455
Чернігівська	0,6915	0,7102	0,7426	0,5466
м. Київ	0,9412	0,9865	0,8745	0,7745

Джерело: згруповано за матеріалами [40]

Як видно з таблиці 2.1 інвестиційна привабливість Одеської області останнім часом дещо знизилась через скорочення фінансових можливостей для інвесторів і країни, але на 2022 рік вона остається на 2 місці серед регіонів України. В період 2020-2022 рр. не спостерігається суттєвих змін в рейтингу. Така ситуація є результатом складної взаємодії негативних факторів інвестиційного середовища. Але у порівнянні з іншими регіонами України ситуація в Одеській області є більш позитивною, що говорить о том, що фактори які приваблюють іноземних інвесторів зазнали меншого впливу у Одеській області у порівнянні з іншими регіонами України. Але вплив ризиків

посилюється. Відобразимо проявлення їх в правовій, економічній, фінансовій та інших сферах в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Реєстр ризиків здійснення інвестиційної діяльності в Одеському регіоні

№	Опис	Оцінка ймовірності (1-10)	Оцінка впливу (1-10)	Інтегральна оцінка (Вплив*Ймовірність)	Стратегія	Дії
1	Ризики через війну	9	9	81	Умовні дії	Запровадження та популяризація системи державного страхування
2	Податкове навантаження	5	7	35	Зниження	Зниження податкового навантаження на підприємців малого та середнього бізнесу; запровадження системи розстрочки
3	Зміна законодавства	7	5	35	Умовні дії	Розробка та утримання зрозумілого та передбачуваного для підприємців законодавства
4	Відтік робочої сили	6	6	36	Зниження	Допомога учням навчальних закладів у працевлаштуванні студентів, популяризація дуальної освіти в закладах вищої освіти
5	Бюрократичні навантаження	3	4	12	Умовні дії	Зниження бюрократичного навантаження на представників МСП

Джерело: розроблено автором

В рамках проведених підрахунків, підсумовуємо, що найсерйознішими ризиками ведення інвестиційної діяльності в Одеському регіоні (Інтегральна оцінка > 35) є ризики, пов'язані з війною (ІО = 81) й відтік робочої сили (ІО = 36); Ризиками середнього значення є податкове навантаження (ІО = 35) й зміна законодавства (ІО = 35). Бюрократичні навантаження віднесемо до вагомих, але незначних.

Задля поглибленого розуміння дослідженого питання, розглянемо динаміку обсягу залучень ПІІ в Одеський регіон (рис. 2.9).

Аналізуючи обсяг ПІІ в Одеський регіон, зауважимо наступне: в 2016 році спостерігається пік надходження ПІІ і сягає він позначки 2,5 млрд. дол. США, а в період з 2016 по 2017 навпаки фіксується стрімкий спад до 1,9 млрд. дол. США або на 0,6 одиниць. Період 2017-2019 рр. характеризується незначними коливаннями показників в рамках 0,1 млрд дол. США, а вже з 2019 по 2021 рр. фіксується стабільний спад з 1,9 млрд. дол. США до 1,6 млрд. дол. США. Розроблений прогноз з побудованою лінією тренду з коефіцієнтом детермінації рівним одиниці свідчить про тенденцію до подальшого спаду до 2025 року включно до показника 1,265 млрд. дол. США.

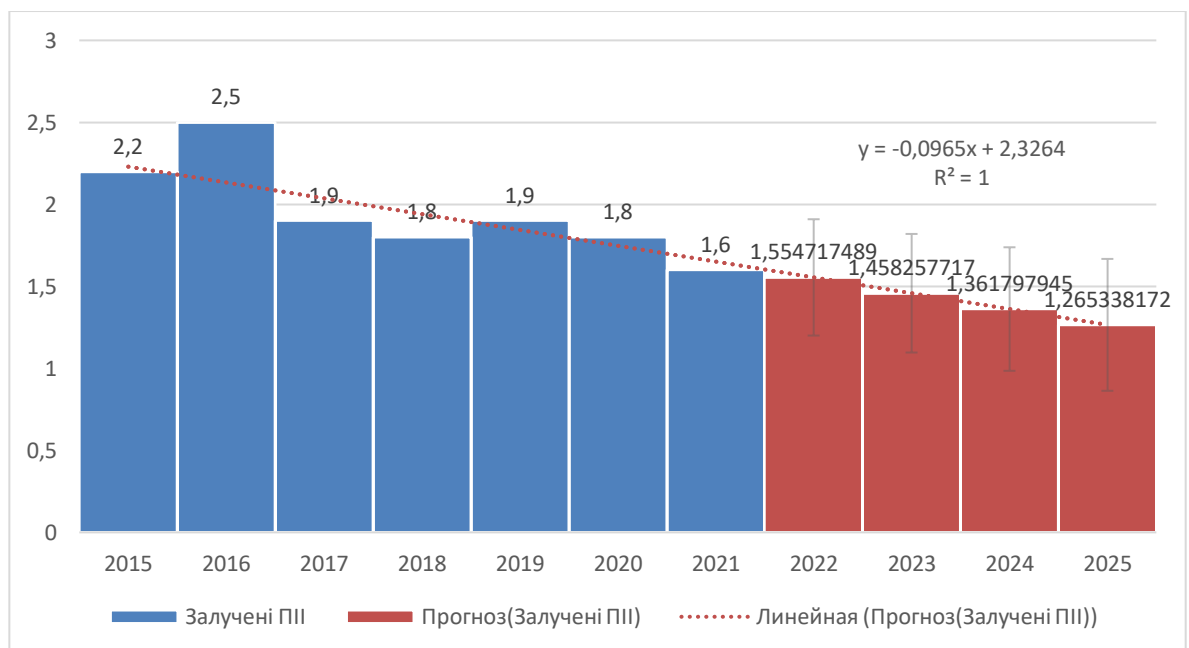

Рис. 2.9. Динаміка обсягу залучених прямих іноземних інвестицій в економіку Одеської області, млрд. дол. США, 2015-2025 рр.

Джерело: складено автором на основі [41; 42]

Далі для детальнішого розуміння економіки області варто проаналізувати динаміку обсягу капітальних інвестицій. За даними Головного управління статистики Одеської області, капітальні інвестиції Одещини у 2021 році становили 3,6% від національного показника. За цим критерієм область знаходилася на 8 місці серед регіонів України (рис.2.10).

Обсяг капітальних інвестицій в період 2018-2020 рр. характеризується незначними коливаннями в рамках 0,1 млрд. грн, а вже з 2020 по 2021

спостерігається стрімкий спад на 0,3 млрд грн, зумовленими відсутністю прогресивних методів залучення інвестицій в регіон (рис. 2.10). Згідно з розробленим прогнозом, з 2021 року по 2025 рік фіксується тенденція до стабільного спаду і сягає позначки 1,335 млрд. грн або падає майже на 0,3 млрд. грн. Коефіцієнт детермінації при даних розрахунках дорівнюється одиниці (рис. 2.10).

В останні роки для залучення інвесторів на території Одеської області зареєстровані три індустріальні парки у сфері переробної промисловості та логістики. Ще два індустріальні парки перебувають на стадії створення зі спеціалізацією на переробній промисловості, виготовлення будівельних матеріалів, машинобудування, а також у сфері інформації та електронних комунікацій зі створення ІТ кластеру [42].

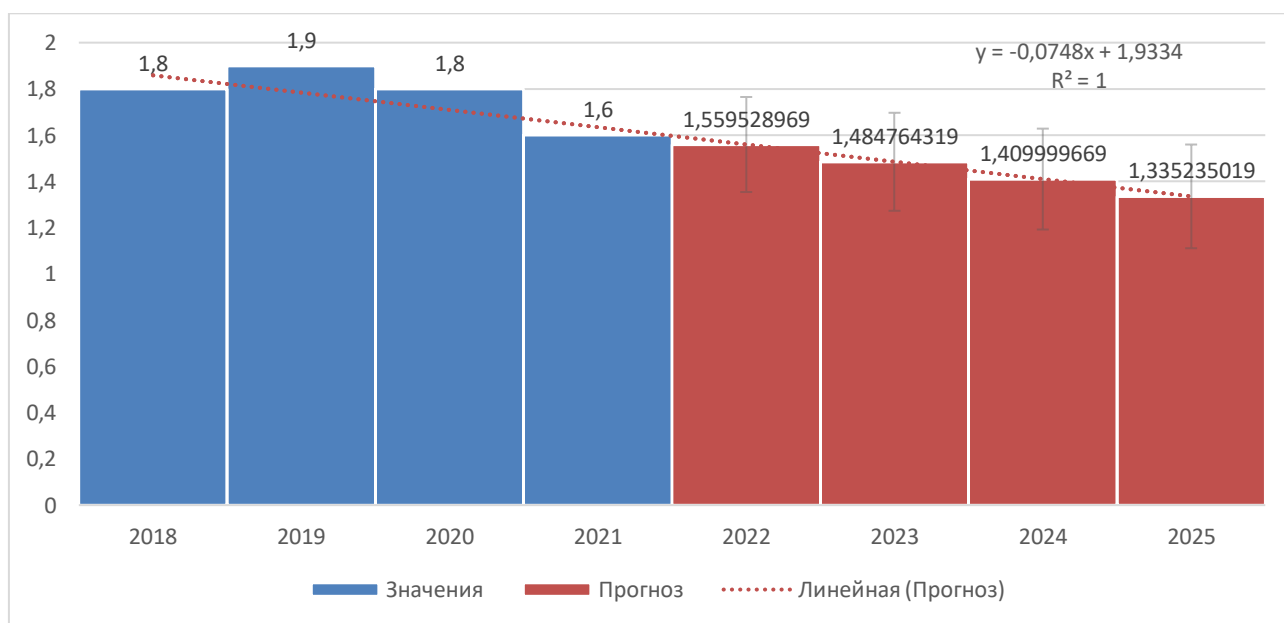

Рис. 2.10. Динаміка обсягу капітальних інвестицій в Одеській області, млрд. грн., 2018-2025 рр.

Джерело: складено автором на основі [42]

Слід зауважити, що попри складну політичну ситуацію, яка склалася в країні, Одеський регіон досі має безапеляційні переваги з урахуванням потреб потенційного інвестора: вигідне геополітичне розташування; наявність розвиненого господарського комплексу; високий рівень природно-ресурсної

забезпеченості; дешева кваліфікована робоча сила; привабливі умови для туризму; величезний промисловий і сільськогосподарський виробничий потенціал; розвинена імпортно-експортна інфраструктура. Рівень сталого розвитку Одеського регіону та добробут її мешканців безпосередньо залежать від її привабливості для інвесторів.

2.2. Оцінка політики державного регулювання інвестиційної привабливості регіону

Інвестиційна політика займає одне з найважливіших місць у системі основних економічних напрямків країни, тому що вона впливає з окремих положень статті 1 Господарського закону. Стаття 10 ГК України спрямована на створення необхідних умов для збирання та спрямування суб'єктами господарювання коштів на відтворення основних засобів виробництва, насамперед у контексті пріоритетного розвитку галузевої політики, а також на забезпечення відповідального та ефективного використання цих коштів. Приведене пояснення відображає повноваження та суть інвестиційної політики, але не містить загального визначення.

Можна зробити висновок, що об'єктом державної інвестиційної політики є інвестиційна діяльність, яка здійснюється будь-яким суб'єктом цієї діяльності в усіх секторах і сферах економіки та передбачає будь-які види інвестування та використання правових форм цієї діяльності.

Безперечно, що основою державного регулювання інвестиційної діяльності є наявність законодавства, яке регулює сферу аналізованої проблеми. Правова та нормативна база визначає правову систему країни та принципи нагляду за іноземними інвестиціями та базується на загальних принципах.

Нормативно-правовими актами господарського законодавства, зокрема відповідними статтями Конституції України (про державу, яка визначає соціальну спрямованість економіки та гарантує захист прав усіх суб'єктів, у тому числі права власності – ч. 4 ст. 13 Приватна власність) права - стаття 41, права

громадян на корпоративну діяльність права - стаття 42 та ін. та спеціальні права [43].

Спеціальне правове регулювання базується на деяких нормативно-правових актах, у тому числі на законах і підзаконних актах, виданих на виконання закону. Серед джерел кодексів, що регулюють іноземну інвестиційну діяльність, слід звернути увагу на Цивільний кодекс України, глава 38 якого конкретно регулює відносини, пов'язані з іноземними інвестиціями, та Митний кодекс України.

До основних неписаних спеціальних законів у цій сфері належать: Закон України «Про захист іноземних інвестицій» від 10 вересня 1991 р., Закон України «Про систему іноземного інвестування» від 19 березня 1996 р.; від 16 квітня 1991 р. Закон про діяльність» та ін [43].

Серед підзаконних актів Декрет Кабінету Міністрів України від 19 лютого 1993 р. «Про систему валютного регулювання і валютного контролю», Указ Президента України від 7 липня «Про деякі питання іноземного інвестування», Указ Президента України від 7 липня 1993 р. 1998 р. та «Про залучення економіки України» «Додаткові заходи щодо іноземного інвестування» від 7 липня 2003 р. та ін.. [43].

Тому державне регулювання інвестиційної діяльності займає важливе місце в будь-якій економічній системі через його пріоритетність у національній економічній політиці. Аналіз широкого та вузького трактування державного нагляду за іноземною інвестиційною діяльністю, структурної класифікації засобів державного регулювання та впливу на поведінку суб'єктів інвестиційної діяльності свідчить про багатоаспектність цього явища.

Особливістю державного регулювання іноземного інвестування має стати ускладнення завдань і забезпечення стабільності та надійності економічної системи. Сучасне державне регулювання іноземних інвестицій в Україні має надавати першочергове значення регулюванню руху капіталу, захисту капітальних вкладень, забезпеченню законності, захисту прав власності та гарантій дотримання прав іноземних інвесторів.

У рамках законодавчої діяльності країна має вжити конкретних заходів для покращення бізнес-середовища та залучення світових інвесторів. Серед них – створення сприятливого правового середовища, зменшення бюрократичних перепон, елементів корупції та вдосконалення інвестиційного законодавства. 10 квітня 2023 року Верховна Рада України прийняла в першому читанні проект змін до Закону України «Про державну підтримку великих інвестиційних проектів в Україні» (реєстраційний № 8138).

Законопроект передбачає зниження мінімально необхідної суми великих інвестицій з €20 до €12 млн. Крім того, зменшено мінімальні вимоги для створення нових робочих місць (з 80 до 50). Передбачається, що заявником та інвестором значної інвестиції може бути одна юридична особа. Крім того, до суми значних інвестицій також можна зарахувати витрати на підключення до мереж електро-, газопостачання тощо. Іншими словами, законопроект має на меті доопрацювати законодавство, яке передбачає державну підтримку великих інвестиційних проектів в Україні. На сьогодні першочерговим завданням стало удосконалення законодавства, яке передбачає державну підтримку великих інвестиційних проектів, а також усунення складнощів реалізації таких проектів та отримання державної підтримки. Крім того, розроблено проект про внесення змін до Закону про фінансовий механізм стимулювання експортної діяльності з метою забезпечення необхідних умов для розширення інвестицій в Україну в умовах воєнних дій та післявоєнного відновлення [44].

Страхування інвестицій від військових ризиків є важливим інструментом заохочення інвестицій та економічного зростання в багатьох країнах світу. Тому що, забезпечуючи інвесторам захист від збитків, спричинених військовими операціями, уряд допомагає створити більш стабільне та безпечне інвестиційне середовище, що зрештою сприяє економічному розвитку всієї країни. Міжнародний досвід показує, що уряди багатьох держав страхують інвестиції у воєнні ризики через спеціалізовані агентства.

У нашій державі також імплементовано Закон «Про індустриальні парки», який передбачає фінансові, інфраструктурні та інституційні стимули для

створення та розвитку індустріальних парків, що значно зміцнює економіку українських регіонів. Закон «Про індустріальні парки» регулює низку питань, зокрема права на створення індустріальних парків, права вимог на землю, на якій розташовані індустріальні парки, та об'єкти на їх території, порядок створення та ліквідації таких парків, права та обов'язки індустріальних парків [45]. Обидві сторони отримують державну підтримку в процесі створення індустріального парку, у здійсненні господарської діяльності у складі індустріального парку та в процесі створення. Тому інвестиції відіграють ключову роль у зміцненні української економіки та забезпеченні її зростання.

2.3. Фактори та умови формування інвестиційної привабливості регіону

Аналіз інвестиційної привабливості Одеського регіону показав, що він цікавий для інвесторів, але водночас не вітчизняні інвестори, в своїй основі, не прагнуть вкладати ресурси та реалізовувати масштабні інвестиційні проекти. Ґрунтуючись на аналізі Європейської Бізнес Асоціації (ЕБА), Dragon Capital та Центру економічної стратегії, основними факторами які перешкоджають цьому процесу в Одеському регіоні є (рис. 2.11).

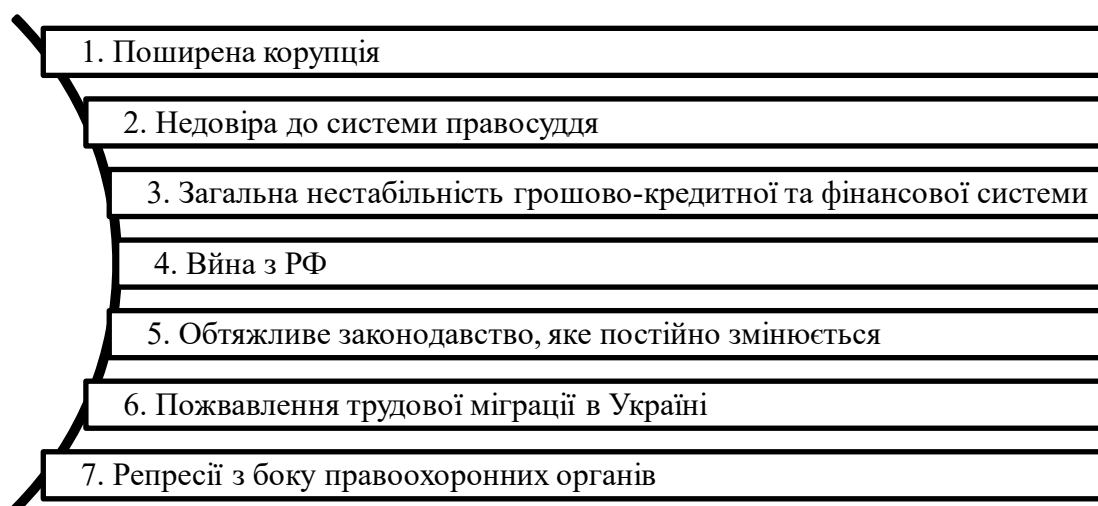

Рис. 2.11. Фактори перешкоджання інвестиційної діяльності в Одеському регіоні

Джерело: складено автором на основі [46]

Серед інших негативних факторів інвестиційного середовища виділяють [46]:

- міжнародна конкурентоспроможність вітчизняних підприємств знизилася, а якість продукції є низькою та не відповідає світовим стандартам;
- сфера інвестиційного поля досить вузька, а процедури документації та система оподаткування громіздкі;
- надмірна регламентація інвестиційної діяльності та неналежна законодавча база для нагляду за інвестиційною та підприємницькою діяльністю;
- відсутність гарантій захисту прав інвесторів, непрозорість відбору та підписання договорів між інвесторами та державою;
- політична та економічна нестабільність;
- процес реформування є недосконалим і ефективність роботи митниці є низькою;
- слабкий монетарний нагляд і непослідовна політика Національного банку України;
- низька економічна продуктивність через велику кількість банкрутств українських суб'єктів господарювання та низький рівень відповідальності за дотримання умов контрактів;
- міжнародна конкуренція є жорсткою, в основному за капітальні інвестиції з ЄС, оскільки конкуренція з боку Польщі, Угорщини, Чехії тощо є жорсткою. Ці країни ближчі до розвинутих європейських країн (тому зменшуються трансакційні витрати), а також є основними напрямками для українських трудових мігрантів.
- боргове навантаження велике, інвестори тікають із країн із високим дефіцитом бюджету та платіжного балансу, сказав президент Європейської Бізнес Асоціації;
- залучені ресурси розподіляються неефективно та асиметрично на регіональному та окремих галузевих рівнях, оскільки інвестиції спрямовуються

в економічно розвинені та більш прибуткові регіони країни, ігноруючи менш розвинені регіони, які потребують значних капіталовкладень.

Особливе занепокоєння викликає відсутність в Одеському регіоні сучасних логістичних систем, здатних задовольнити потреби сьогодення, оскільки для 9,8% опитаних іноземних компаній цей аспект суттєво впливає на рішення про вихід на ринок [47]. Україна станом на 2019 рік в індексі логістики змістилася з 80-ї на 69-ту позицію (загальна кількість країн — 160) [47]. Незважаючи на покращення, результати все ще не ідеальні, сказав директор українського комітету з логістики ЄБА. Внутрішній ринок логістичних послуг на 40-50% менше, ніж у провідних країн Європи та Америки [47]. Зменшення витрат на логістику може сприяти економічному зростанню та вплинути на спеціалізовану структуру внутрішнього ринку, який переважно складається із сировини, це призведе до зниження собівартості продукції та, як наслідок, до зниження цін.

Переваги Одеської області полягають у її чудовому географічному розташуванні, а також у її повністю розвиненій і розгалуженій інфраструктурі, що дозволяє розширити географічні масштаби експорту продукції та є дуже важливим для розвитку країни вздовж лінії «українського» союзу важливе, зокрема з'єднання Транс'європейської транспортної мережі (TEN-T), Транскаспійського міжнародного транспортного шляху та «Нового шовкового шляху» через Чорне та Каспійське моря, реалізація ініціативи «Трьох морів» передбачає створення федерації держав на території між Адріатичним морем [48]. В таблиці 2.3 проведемо SWOT-аналіз Одеського регіону.

Основними чинниками, що визначають інвестиційні перспективи, перспективи розвитку ринку тощо, завжди вважають економічні фактори. Але на соціально-економічний розвиток регіону безпосередньо впливають інші фактори, насамперед політичні, соціальні та технологічні. Тому важливо оцінити його вплив на бізнес-діяльність, інвестиційне середовище, стабільність і перспективи регіонального розвитку, тобто за допомогою PEST-аналізу.

Таблиця 2.3

SWOT-аналіз Одеського регіону

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Вигідне географічне положення. 2. Достатньо розвинута та розгалужена інфраструктура 3. Наявний туристично-рекреаційний потенціал регіону. 4. Сприятливі агрокліматичні умови. 5. Розвинута мережа природоохоронних територій. 6. Інвестиційна привабливість регіону. 7. Подальший розвиток харчової та переробної промисловості 8. Наявність великих виробничих потужностей з випуску мінеральних добрив 9. Зростання продажів проволоко-волокнистої та кабельно-провідникової продукції. 10. Освоєння альтернативних джерел генерації електричної енергії (СЕС, ВЕС). 11. Наявність земельних ділянок з площею достатньою для будівництва СЕС. 12. Сприятливе бізнес-середовище. 13. Значний культурний потенціал. 14. Уніфікація адміністративних послуг, що надаються через ЦНАП 15. Створено систему телемедицини. 16. Створено мережу діалізних центрів. 17. Міцна наукова підтримка медичної галузі.	1. Високі ціни на енергетичні ресурси. 2. Залежність від імпорту обладнання та сировини для промислового виробництва. 3. Відсутність фінансування державою інноваційних розробок. 4. Значний обсяг реалізації сировинної продукції. 5. Виснаження та втрата родючості ґрунтів. 6. Зношеність доріг місцевого значення. 7. Низький рівень екологічної освіти та культури населення. 8. Незадовільний стан очисних споруд 9. Забруднення водних басейнів. 10. Високий рівень захоронення відходів на сміттєзвалищах (близько 68% від загальної кількості утворених). 11. Відсутність проектів організації та розвитку територій та об'єктів природно-заповідного фонду. 12. Погана туристична інфраструктура на землях рекреації.
Можливості	Загрози
1. Продовження процесів інтеграції з ЄС 2. Подальший розвиток альтернативної енергетики. 3. Розширення географії експорту продукції та розвиток імпортозаміщення. 4. Розвиток портово-промислових комплексів, індустріальних парків. 5. Зростання продажів на внутрішній ринок за рахунок реалізації інвестиційних програм. 6. Залучення дешевого фінансування за рахунок грантових та інших коштів міжнародних фінансових організацій: ЄБРР, НУФ, ІФС тощо. 7. Зростання інвестиційної привабливості України. 8. Спрощення дозвільної системи у бізнесі та земельних відносинах. 9. Міжнародна співпраця з європейськими країнами в рамках транскордонного співробітництва, членство туристичного бізнесу у європейських міжрегіональних об'єднаннях. 10. Залучення інвестицій, розвиток технологій, забезпечення маркетингу територій, формування туристичних кластерів.	1. Зовнішня конкуренція та слабка конкурентоздатність вітчизняної продукції. 2. Профіцити потужностей з виробництва добрив у світі. 3. Конкуренція з іноземними компаніями 4. Коливання на валютному ринку. 5. Залежність від світових цін. 6. Труднощі переходу на технічні регламенти ЄС. 7. Надзвичайні ситуації антропогенного та природного походження. 8. Наслідки нераціонального використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду. 9. Розміщення хімічних засобів захисту рослин на території області, що призводить до забруднення ґрунтів. 10. Високий рівень трудової міграції за кордон. 11. Зростання дефіциту робочої сили за окремими робітничими професіями.

Джерело: складено автором на основі [48]

Підсумовуючи результати SWOT-аналізу, можна зробити висновок, що Одеський регіон має всі необхідні передумови задля успішного подолання виявлених загроз та слабких сторін (табл. 2.4) .

Таблиця 2.4.

Напрями рішення проблем здійснення господарської діяльності в
Одеському регіоні

№	Слабкі сторони/загрози	Напрями вирішення
1	Високі ціни на енергетичні ресурси.	Залучення інвестицій задля розвитку альтернативної енергетики та стимулювання збільшення обсягів видобування власних енергоресурсів.
2	Залежність від імпорту обладнання та сировини для промислового виробництва.	Розробка державних програм підтримки власного виробництва.
3	Відсутність фінансування державою інноваційних розробок.	Збільшення фінансування в сфері інновацій (науково-дослідницькі інститути, наукові центри тощо).
4	Значний обсяг реалізації сировинної продукції.	Стимулювання розвитку переробної промисловості з подальшою підтримкою держави в експорті продукції.
5	Виснаження та втрата родючості ґрунтів.	Впровадження постійного державного моніторингу стану родючості ґрунтів із запровадженням системи страхування фермерських угідь.
6	Зношеність доріг місцевого значення.	Здійснення моніторингу за якістю будівництва доріг
7	Низький рівень екологічної освіти та культури населення.	Стимулювання громадян до участі в екологічно-освітницьких кампаніях
8	Незадовільний стан очисних споруд	Залучення інвестицій для реконструкції та побудови нових очисних споруд
9	Забруднення водних басейнів.	Імплементация інноваційних систем очищення водних басейнів.
10	Високий рівень захоронення відходів на сміттєзвалищах (близько 68% від загальної кількості утворених).	Фінансування інноваційних проєктів в сфері сміттєпереробки.
11	Відсутність проєктів організації та розвитку територій та об'єктів природно-заповідного фонду.	Стимулювання науково-дослідницьких інститутів до створення проєктів в пріоритетних галузях країни.
12	Погана туристична інфраструктура на землях рекреації.	Залучення інвестицій задля реалізації існуючих проєктів з відновлення об'єктів рекреації.
13	Зовнішня конкуренція та слабка конкурентоздатність вітчизняної продукції.	Встановлення сучасних стандартів якості на підприємствах й посилення моніторингу за їх дотриманням
14	Профіцити потужностей з виробництва добрив у світі.	Заохочення аграрних інститутів до створення принципово нових видів добрив на території України

Продовження табл. 2.4

15	Конкуренція з іноземними компаніями	Встановлення сучасних стандартів якості на підприємствах й посилення моніторингу за їх дотриманням.
16	Коливання на валютному ринку.	Впровадження в банках системи хеджування
17	Залежність від світових цін.	Запровадження політики імпортозаміщення.
18	Труднощі переходу на технічні регламенти ЄС.	Запровадження постійного моніторингу за дотриманням всіх встановлених технічних регламентів.
19	Надзвичайні ситуації антропогенного та природного походження.	Фінансування систем виявлення ранніх ознаки потенційних надзвичайних ситуацій.
20	Наслідки нераціонального використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду.	Впровадити правовий захист об'єктів природно-заповідного фонду.
21	Розміщення хімічних засобів захисту рослин на території області, що призводить до забруднення ґрунтів.	Перегляд законодавства із встановленням заборони
22	Високий рівень трудової міграції за кордон.	Запровадження системи державної доплати людям, які продовжують працювати на території України в період війни.
23	Зростання дефіциту робочої сили за окремими робітничими професіями.	Стимулювання підприємців до підвищення кваліфікації персоналу шляхом проходження курсів та здобуття нових рівнів освіти.
24	Зовнішня конкуренція та слабка конкурентоздатність вітчизняної продукції.	Заохочення сучасних виробництв до участі у міжнародних заходах та форумах з метою подальшої популяризації вітчизняної продукції;
25	Профіцити потужностей з виробництва добрив у світі.	Надання субсидій та пільг на здійснення діяльності в сфері виробництва добрив.

Джерело: розроблено автором

Основними чинниками, що визначають інвестиційні перспективи, перспективи розвитку ринку тощо, завжди вважають економічні фактори. Але на соціально-економічний розвиток регіону безпосередньо впливають інші фактори, насамперед політичні, соціальні та технологічні. Тому важливо оцінити його вплив на бізнес-діяльність, інвестиційне середовище, стабільність і перспективи регіонального розвитку, тобто за допомогою PEST-аналізу.

Політичні фактори. За останні роки відбулася низка суттєвих змін у законодавчій базі, суттєво змінилися умови праці суб'єктів господарювання. Виходячи з цього, можна сказати, що найближчим часом серйозних змін не буде, лише коригування елементів законодавчої бази.

Фундаментальні зміни, які відбулися в податковій політиці у 2011 році, дозволяють припустити, що найближчим часом податкове законодавство буде переглянуто та змінено в рамках моделі, запропонованої податковим законодавством.

Економічні фактори. На фоні посилення податкового тиску на підприємницькі структури початок нової хвилі економічної кризи може призвести до скорочення кількості малого бізнесу в регіоні шляхом закриття, злиття та створення структур середнього та великого бізнесу. Вплив цього процесу на економіку не слід розглядати як цілком негативний. У сільському господарстві, наприклад, це могло б забезпечити більш ефективне землеробство та скотарство.

Обмеженість енергетичних ресурсів і залежність від поставок з інших країн спонукали бізнес-структури до впровадження енергозберігаючих технологій, політики жорсткої економії та зниження втрат. Це має призвести до зниження енергоемності продукту та його собівартості.

Активна інвестиційна діяльність суб'єктів господарювання регіону є одним із головних факторів його соціально-економічного розвитку. Факторами, що обмежують таку діяльність, є економічна нестабільність, відсутність державних гарантій та неадекватна законодавча база, що створює сприятливе інвестиційне середовище в регіоні. Одеська область посідає високу позицію (п'яте-шосте місце) в українському регіональному інвестиційному рейтингу. Стратегічними завданнями місцевої влади є збереження цієї позиції, сприяння залученню потенційних внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування інвестиційної діяльності, розробка ефективних регіональних стратегій інвестиційного розвитку [48].

Соціальні фактори. Розроблена в регіоні інноваційна модель дозволяє прогнозувати появу стабільного попиту на кваліфікованих спеціалістів та установи, що надають консалтингові послуги. Оскільки національна освітня політика найближчим часом суттєво не зміниться, можна припустити, що попит на кваліфікованих спеціалістів лише зростатиме.

Збільшення чисельності населення пенсійного та передпенсійного віку, а також зменшення чисельності населення можуть спонукати штати посилити податковий тиск на заробітну плату.

Економічний спад і структурні зміни в економіці часто призводять до невідповідності між попитом і пропозицією робочої сили, тобто до зменшення зайнятості та зростання безробіття. Розмах проблеми залежить як від економічних наслідків безробіття для суспільства та окремих людей, так і від суто соціальних наслідків. Тому зростання чисельності населення та зайнятості регіону є одним із пріоритетів стратегії економічного і соціального розвитку, що забезпечує зростання ВВП регіону.

Технічні фактори. Розвиток інформаційних технологій та їх зростаюча доступність передбачає, що процес їх ефективного використання неминуче стане складним. Очевидно, що існує потреба в експертах, які зможуть ефективно використовувати ці знання в існуючих операціях. Враховуючи вищезазначені фактори, можна сказати, що ця тенденція є довгостроковою та вигідною [48].

Поява і розвиток новітніх технологій (таких як нанотехнології) і продуктів для їх використання, високий рівень конкуренції в усьому світі вимагають від сучасних підприємців і менеджерів усіх рівнів активного пошуку можливостей їх використання та відповідного фінансування. У цьому випадку завдання органів місцевого самоврядування полягає в тому, щоб стимулювати підприємницькі структури до активного впровадження новітніх технологій і розробок і надавати значні пільги підприємствам, які їх впроваджують.

Існуючий туристично-відпочинковий потенціал та розвинена мережа природно-заповідних територій дають змогу залучати інвестиції завдяки зростанню попиту на різноманітні види дозвілля та туризму на території природно-заповідного фонду, який є основним джерелом природно-заповідного фонду.

Величезний виробничий потенціал (хімічна, фармацевтична, машино- та авіабудування, харчова та переробна промисловість, виробництво будівельних матеріалів тощо) є перевагою регіону та є основою для розвитку портово-

промислових комплексів та індустріальних парків. Продовження процесу інтеграції з ЄС надає експортоорієнтованим компаніям можливість географічного розширення та збільшення квот на експорт української продукції (товарів) до країн ЄС [48].

Наявність достатньої кількості земель для будівництва СЕС та успішний розвиток генерації альтернативної енергії (АЕС, ВЕС) забезпечить подальший розвиток альтернативних джерел енергії та поступове досягнення регіоном енергонезалежності від зовнішніх постачальників.

Перевагами регіону є бізнес-середовище, яке сприяє сталому розвитку малого та середнього підприємництва, можливість залучення фінансування через гранти та інші кошти міжнародних фінансових організацій (ЄБРР, Фонд національного консорціуму, Міжнародна фінансова корпорація та ін.) та можливість спрощення ліцензування системи сертифікації бізнесу та земельних відносин [49].

Величезний культурний потенціал становить велика кількість культурно-мистецьких установ, пам'яток архітектури та історії. В області реалізуються масштабні мистецькі проекти, важливі для забезпечення маркетингу регіону та співзвучні зростанню інтересу до українських звичаїв та традицій в країні та світі.

Сільське господарство є однією з найважливіших економічних складових регіону і має значний вплив на темпи економічного розвитку. Одеська область має сприятливі кліматичні умови, які підвищують продуктивність тваринництва та врожайність сільськогосподарських культур, сприяють зростанню органічної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Продовження процесу інтеграції з ЄС стимулюватиме виробників до підвищення якості продукції та відповідальності за захист навколишнього середовища, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності продукції місцевих виробників на внутрішньому та зовнішньому ринках, вирівнюючи її з Європою та ЄС [50].

Одеська область є одним із найперспективніших регіонів України з величезним потенціалом розвитку більшості галузей промисловості та якісною підготовкою трудових ресурсів.

Існуючий туристично-відпочинковий потенціал та розвинена мережа природно-заповідних територій дозволяють залучати інвестиції завдяки зростанню попиту на різноманітні види дозвілля та туризму на території природно-заповідного фонду, який є основною складовою природно-заповідного фонду.

Висновки до розділу 2

1. Аналіз основних індексів на які орієнтуються інвестори показав, що індекс інвестиційної привабливості України знизився через військову агресію РФ в Україну, однак позитивна динаміка індексу людського розвитку, індексу процвітання дає позитивний тренд на підвищення супутніх індексів в майбутньому. Близько 70% прямих іноземних інвестицій складають інвестиції з країни ЄС, до того ж більше 50% з них припадає на Кіпр та Нідерланди, що свідчить про повернення в Україну капіталів вивезених раніше з України, та недостатню зацікавленість на даний момент іноземними інвесторами до інвестування в Україну. Аналізуючи обсяг ПІІ в Одеський регіон, було виявлено наступне: в 2016 році спостерігався пік надходження ПІІ і сягав позначки 2,5 млрд. дол. США, а в період з 2016 по 2017 навпаки фіксувався стрімкий спад до 1,9 млрд. дол. США або на 0,6 одиниць. Період 2017-2019 рр. характеризується незначними коливаннями показників в рамках 0,1 млрд дол. США, а вже з 2019 по 2021 рр. фіксується стабільний спад з 1,9 млрд. дол. США до 1,6 млрд. дол. США. розроблений прогноз з побудованою лінією тренду з коефіцієнтом детермінації рівним одиниці свідчить про тенденцію до подальшого спаду до 2025 року включно до показника 1,265 млрд. дол. США.

Далі для детальнішого розуміння економіки області було проаналізовано динаміку обсягу капітальних інвестицій. Так, обсяг капітальних інвестицій в

період 2018-2020 рр. характеризується незначними коливаннями в рамках 0,1 млрд. грн, а вже з 2020 по 2021 спостерігався стрімкий спад на 0,3 млрд грн, зумовленими відсутністю прогресивних методів залучення інвестицій в регіон (рис. 2.10). Згідно з розробленим прогнозом, з 2021 по 2025 рр. фіксується тенденція до стабільного спаду до показника 1,335 млрд. грн., викликана впливом військової агресії в Україні. Коефіцієнт детермінації при розробці прогнозу дорівнює одиниці. Приведені дані свідчать про необхідність прийняття заходів щодо покращення інвестиційної привабливості регіону.

2. Оцінено політику державного регулювання інвестиційної привабливості регіону. Будо проаналізовано основні законодавчі акти які впливають на інвестиційну привабливість як країни в цілому, так і окремого регіону. Виявлено недостатній розвиток законодавчої бази, що не стимулює до вкладання капіталу провідних іноземних інвесторів.

3. Розглянуто негативні та позитивні фактори, які впливають на інвестиційну привабливість Одеського регіону. Був проведений SWOT-аналіз Одеського регіону, за результатами якого були виявлені сильні та слабкі сторони регіону, а також, можливості та загрози, з якими може зустрітись потенційний інвестор. Виявлено, що найбільшою перевагою Одеського регіону залишається вдале географічне положення, розвинута інфраструктура, які дають можливість подальшого розвитку: логістичного напрямку підприємницької діяльності, туристично-рекреаційної галузі, сфери альтернативної енергетики, експортоорієнтованих галузей переробної промисловості. В рамках роботи було виокремлено ряд напрямів щодо мінімізації слабких сторін та загроз здійснення інвестиційної діяльності в Одеському регіоні.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ

3.1. Можливості імплементації зарубіжного досвіду відносно підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону

Ефективна інвестиційна політика необхідна для надходження інвестицій та економічного розвитку. Для удосконалення інвестиційної політики та підвищення інвестиційної привабливості країни необхідно залучати світовий досвід провідних країн. Країни, які є інвестиційно привабливими, можуть навчити впровадженню ефективних інструментів, пріоритетним крокам і послідовності впровадження ефективної інвестиційної політики.

Хоча Україна залишається інвестиційно привабливою і повністю інтегрованою у світову економіку, однак вона не відноситься до передових країн, щодо привабливості до потенційних інвесторів, що негативно впливає також і на Одеський регіон.

Для подальшого покращення інвестиційної привабливості України та Одеського регіону необхідно вдосконалити сферу державного регулювання інвестиційної діяльності, зокрема вдосконалити нормативно-правову та організаційну базу для підвищення ефективності механізмів забезпечення належного інвестиційного середовища та закласти основа захисту інвестиційного середовища [51, с. 100].

У цьому напрямку зроблено деякі позитивні кроки:

1. Сьогодні в Одеській області створено формальне поле права, присвячене інвестиціям та розвитку державно-приватного партнерства. Українське законодавство щодо інвестиційної діяльності передбачає гарантії для інвесторів, а також принципи економічної та організаційної доцільності впровадження державно-приватного партнерства в Одеській області.

2. В Україні іноземні інвестори підкоряються системі інвестування країни, яка сприяє рівним можливостям для вітчизняних інвесторів. Зовнішні кошти, вкладені в Україну, націоналізації не підлягають.

3. З метою посилення захисту іноземних грошей Законом України від 16 березня 2000 р. № 1547 підписана Вашингтонська конвенція 1965 р. щодо порядку вирішення інвестиційних суперечок між державами та відвідувачами [52, с. 143].

Органи управління та органи місцевого самоврядування можуть утворювати комітети сприяння досудовому врегулюванню спорів між інвесторами як тимчасові дорадчі органи для сприяння досудовому врегулюванню спорів між інвесторами та адміністративними органами (Постанова КМУ № 1024). України від 26 листопада 2008 р. «Про вдосконалення роботи адміністрацій та інвесторів» [52, с. 143].

4. Верховна Рада України підписала та ратифікувала міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій з понад 70 країнами світу.

5. З метою спрощення процедури залучення іноземних інвестицій та запобігання проявам корупції у процесі державної реєстрації 31 травня 2016 року набрав чинності Закон України № 1390-VIII «Про скасування деяких законодавчих актів України» [52, с. 143].

Але вищенаведених кроків все ще не достатньо для масового залучення інвесторів в економіку України.

На думку Сержанова В.В., [53, с. 73] при формуванні національної інвестиційної привабливості слід враховувати чинники, зумовлені особливостями розвитку та специфікою кожної країни (рис.3.1).

Незважаючи на світову економічну кризу, загальний обсяг світових інвестицій продовжує збільшуватися. Залучення іноземних інвестицій у країни, що розвиваються, і високорозвинуті країни з постіндустріальними рисами, особливо країни з перехідною економікою, має значне значення з точки зору економічної модернізації та розвитку. Як наслідок, створення системи регуляторних інструментів і стимулювання надходження іноземних інвестицій є

першочерговими завданнями багатьох країн, які реалізують стратегію економічної модернізації.

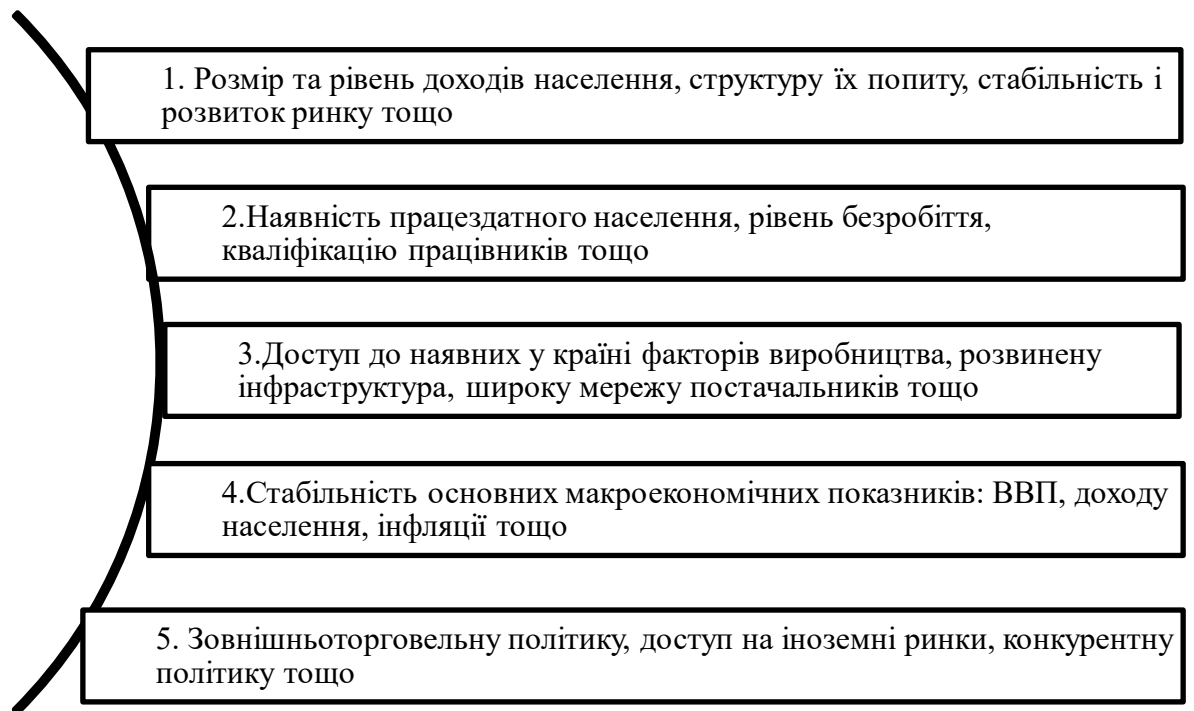

Рис. 3.1. Чинники, які треба враховувати при формуванні національної інвестиційної привабливості

Джерело: складено автором на основі [53, с. 73]

Практика вже модернізованих і тих, що проходять процес модернізації, демонструє, що активна інвестиційна поведінка є однією з необхідних умов успішного економічного розвитку, а національна інвестиційна політика є потужним інструментом економічного розвитку.

За подібних стартових умов досвід української економіки щодо залучення інвестицій із країн Центральної та Східної Європи є близьким і найбільш прийнятним.

Після краху соціалізму більшість країн Центральної та Східної Європи почали активний процес реформ, спрямованих на модернізацію своїх економічних структур і досягнення швидкого економічного зростання. Ці країни

відіграли важливу роль у швидкому економічному розвитку, залучивши іноземні інвестиції за допомогою ряду економічних і правових механізмів [57, с. 100].

Майже в усіх країнах Центральної та Східної Європи діяльність іноземних інвесторів регулюється національними законами, правилами та адміністративними процедурами, які застосовуються без винятку до всіх підприємців – як національних, так і іноземних.

Отже, відмінності між країнами у сфері регулювання та стимулювання надходження іноземних інвестицій визначаються не нормами спеціальних законів про іноземне інвестування, а особливостями податкового, митного та інвестиційного законодавства, а також умовами та порядком іноземного інвестування.

У свою чергу інвестиційне законодавство визначається режимом добробуту, який пропонується інвесторам, враховуючи високий рівень конкуренції при залученні іноземних інвестицій.

В. А. Литвиненко вважає ці моделі вдалимими, а тому врахування умов їх реалізації є необхідним для розробки відповідної державної інвестиційної політики в сучасних умовах [54, с. 233].

Модель національної інвестиційної привабливості США передбачає активне використання податкових інструментів для регулювання інвестиційного процесу, а також інші ліберальні макроекономічні заходи для досягнення стабільності за допомогою таких ринкових інструментів, як ціни та процентні ставки. Ця модель фактично не передбачає здійснення державного інвестування: держава просто створює умови для ефективного формування інвестиційних ресурсів і розподіляє їх між приватними інвесторами через розвинені фондові ринки.

Сьогодні національна інвестиційна політика США спрямована на залучення інвестицій американських та іноземних компаній [54, с. 233].

У Сполучених Штатах національна політика щодо іноземних інвестицій традиційно була близькою до нейтральної. Уряд підтримує відкриту

інвестиційну політику, за деякими суттєвими винятками, пов'язаними переважно з національною безпекою.

Надходження іноземних інвестицій підлягає загальнодержавному та місцевому (місто, область, держава) регулюванню. Водночас програми сприяння іноземним інвестиціям аж ніяк не обмежуються вирішенням суто внутрішніх проблем міст чи країн: створення нових робочих місць, підвищення промислового потенціалу та сприяння економічному розвитку відсталих регіонів. Частіше вибір залишається за інвесторами, які можуть допомогти компаніям регіону вийти на зовнішні ринки [54, с. 233].

Японська модель державного інвестування є похідною від зв'язку між урядом і приватними інвесторами. Завдяки суворому контролю над банківською системою держава прагне мобілізувати ресурси для інвестицій і спрямувати їх приватним інвесторам на вигідних для держави умовах в обмін на угоду про співпрацю та повне виконання узгоджених зобов'язань.

Досвід Японії має особливе значення в процесі розробки та впровадження інвестиційної політики. Японія – країна, яка зуміла поєднати традиції з сучасними технологіями та інноваціями. З одного боку, вони продемонстрували успішний приклад застосування традиційних методів до сучасних технологій, а з іншого боку, вони продемонстрували успішний приклад використання та впровадження сучасних технологій та інновацій. Такий подвійний підхід сприяв вирішенню питання подолання неефективної структури економіки, в тому числі промисловості. Сьогодні кожен, хто асоціюється з цією державою, асоціюється з першим постачальником технічних і технологічних інновацій, а також державою, яка має швидко зростаючу економіку.

Крім того, Японія дотримується правил, принципів і норм так званої «Концепції національної промислової політики», яка вважається протекціоністською політикою держави. Впровадження національних захисних заходів у реальному, підприємницькому секторі економіки поширене не лише в Японії, а й у всіх інших розвинених країнах [55].

Нижче наведено основні спільні методи, які використовують Великобританія, Франція, Німеччина та Японія для реалізації своєї державної інвестиційної політики [55]:

1. Регулювання (заохочення або обмеження) загального обсягу капітальних вкладень (це основний метод управління інвестиційним процесом, через процентну, грошову, податкову та амортизаційну політику).

2. Вибіркове стимулювання капітальних витрат у конкретних компаніях, галузях і видах діяльності через податкові та кредитні пільги, наприклад, використання інвестиційного кредиту.

3. Прямий адміністративний нагляд за процесом інвестування з метою додавання або припинення конкретних виробничих можливостей шляхом поєднання планів і дій найбільших корпорацій.

Подібність цих механізмів реалізації інвестиційної політики держави в цих державах пояснюється тим, що вони подібні до більш розвинутих країн, де ринкова економіка вже зміцнилася і розвиватиметься надалі. Однак існує кілька розбіжностей у способах регулювання інвестиційного механізму.

Як наслідок, характерними рисами інвестиційної політики держави можна визнати такі розбіжності: відсутність єдиного закону, що регулює діяльність інвесторів; система регулювання фондового ринку відокремлена від держави і орієнтована на захист власників капіталу.

У Франції також немає єдиного спеціального законодавства щодо іноземних інвестицій. Незважаючи на це, в країні існує система «попереднього повідомлення» щодо намірів продовжити період схвалення для компанії, це в першу чергу стосується інвесторів, які не є членами Європейського Союзу, оскільки вони беруть участь у діяльності французького корпорація. У правовій системі Франції також існує чітка різниця між прямими та іншими формами іноземних інвестицій, що пояснюється більш сприятливим режимом останніх у відносинах між ними [55].

Як наслідок, основною відмінною рисою французької моделі інвестиційного регулювання є відсутність єдиного закону, що регулює

інвестиційні процеси в країні, це стосується і інших країн. Основними ознаками цієї моделі є низький рівень нагляду за іноземними компаніями, які працюють у Франції. Інші країни мають більш жорсткі правила щодо прямих іноземних інвестицій.

У німецькому регулюванні інвестиційної діяльності, як і в Британії, особлива увага приділяється компаніям, які спеціалізуються на інвестиціях, на ці компанії поширюється дія Закону про інвестиційні компанії (1970). Характеризуючи схильність Німеччини до регулювання інвестиційних процесів, хочу відзначити їх творче співробітництво з вітчизняними банками. Крім того, німецька правова система регулювання інвестицій не має особливостей, її вирізняє відсутність єдиного закону чи органу, який регулює інвестиційну діяльність у Німеччині [55]; складні умови для нових компаній на ринку, це зменшує кількість компаній та зменшує можливості для інвесторів; високий ступінь контролю, що забезпечує органам влади найбільшу легкість у реалізації контрольних функцій; жорстке оподаткування доходів, отриманих бізнесом, у тому числі покарання за цінову дискримінацію; жорстка система оподаткування надприбутків і втрат інвестиційних коштів тощо.

Економіка Польщі дуже приваблива для іноземних інвесторів, уряд має переважно лібералізований і відкритий підхід до іноземних інвестицій. Уряд Польщі пропонує іноземним інвесторам різні види пільг залежно від типу інвестицій, це компенсує інвесторам їхню прихильність до регіонів з високим рівнем безробіття. Таким чином, відсоток державної допомоги (насамперед через податки та митні збори) для цього класу інвесторів становить 50% [56, с. 3].

Державною допомогою від Міністерства економіки Польщі можуть скористатися компанії, які бажають інвестувати в такі пріоритетні сфери економіки країни: автомобільна промисловість, електроніка, авіація, біотехнології, сучасні послуги, наукові дослідження та розробки (R&D).

Нідерланди традиційно асоціюються з поняттям країни зі сприятливим кліматом для інвестицій, це пояснюється простотою створення юридичних осіб,

відсутністю адміністративних бар'єрів, сприятливим правовим полем, великою кількістю міжнародних угод, які уникають практики подвійного оподаткування.

Останнім часом зросла популярність голландського ринку довгострокових інвестицій. Уряд Нідерландів проводить послідовну політику залучення іноземних грошей у країну через партнерство держави, бізнесу та науки. Інвестиційна політика Нідерландів базується на успішній презентації інвестиційних ідей потенційним іноземним партнерам.

Зростає популярність партнерства між Нідерландами та США, Великою Британією, Німеччиною, Японією та країнами БРІКС. Для голландських методів стимулювання державної інвестиційної політики характерні жорсткі вимоги, які поєднуються з гнучким підходом до регулювання бізнесу: економічне обґрунтування та планування розподілу коштів, єдине законодавство щодо бізнесу, торгівлі та охорони навколишнього середовища. У Нідерландах існує спеціалізована державна агенція, яка займається іноземними інвестиціями (Nederlandische Investments), яка входить до складу Міністерства економіки [56, с. 3].

Австрійська система підтримки є ефективною для полегшення зусиль іноземного інвестора інвестувати. Основною організацією, яка займається іноземними інвестиціями в країні, є Австрійське бізнес-агентство (АВА), яке знаходиться під егідою Федерального міністерства економіки та праці Австрії в тісній співпраці з іншими уповноваженими урядовими установами. Основною метою АВА є сприяння безкоштовним послугам для іноземних інвесторів, які хочуть вести економічну діяльність у пріоритетних галузях сільського господарства та промисловості Австрії.

Іноземні інвестори мають таке ж ставлення, як і вітчизняні інвестори в Австрії, це засновано на взаємності. Іноземні гроші дозволені в усіх галузях економіки, крім оборонної промисловості, яка фінансується з бюджету (крім залізниць, пошти і телеграфу, радіо і телебачення, а також видобутку корисних копалин і виробництва тютюнових виробів і алкогольних напоїв) [56, с. 4].

Вивчивши світовий досвід, можна зробити висновок, що вивчення досвід Польщі та Австрії має важливе значення для нашої країни, незважаючи на те, що інвестиційна політика України має негативні особливості, зумовлені, насамперед, економічними та політичними чинниками.

З метою ліквідації наслідків цих шкідливих факторів у народному господарстві та запобігання їх виникненню держава повинна здійснювати регулювання в Україні за принципом системності. Інвестиційна стратегія держави має залежати від мети соціально-економічного розвитку країни.

Виходячи з міжнародного досвіду, сформуємо пропозиції щодо покращення рівня інвестиційної привабливості Одеського регіону:

1. Пропонувати іноземним інвесторам різні види пільг залежно від типу інвестицій, це компенсує інвесторам їхню прихильність до регіонів з високим рівнем безробіття. Таким чином, відсоток державної допомоги (насамперед через податки та митні збори) для цього класу інвесторів становить в розмірі 50%.
2. Інвестувати в цифровізацію стратегічно важливих підприємств малого, середнього та великого бізнесів, організувати фінансування відповідних тренінгів та курсів в тому числі для державних працівників;
3. Вдосконалити систему «інвестиційне меню», розробити сортинг його за регіональним принципом, в якому будуть представлені всі об'єкти інвестування з характеристикою регіону, в якому він буде реалізуватися.
4. Зменшити бюрократію та фінансовий моніторинг в період воєнного стану задля полегшення процедури ввезення коштів та їх руху на території країни.
5. Пропонувати систему державного страхування, в рамках якої інвестору буде надана можливість задекларувати свої інвестиції і в разі унеможливлення здійснення інвестиційної діяльності на території країни, йому буде повернена сума не менше 50% від суми здійсненої інвестиції.

3.2. Пропозиції щодо посилення інвестиційної привабливості Одеському регіоні

Незважаючи на те, що війна в Україні ще триває, процес відновлення країни вже йде. На сьогоднішній день в Одеській області спостерігається значна кількість руйнувань житлових та громадських об'єктів, парків, музеїв, лікарень. У зв'язку з цим уже зараз мають бути вжиті заходи щодо сприяння відновленню та розвитку Одещини.

Першочерговим завданням є створення безпечного середовища існування для мешканців області, відновлення зруйнованої та пошкодженої інфраструктури, соціальної та екологічної складових регіону, розвиток системи надання високоякісних і бюджетних освітніх, медичних, соціальних послуг, соціалізація учасників та модернізація житлово-комунального господарства.

Фінансування пріоритетних напрямків, у тому числі через місцеві цільові програми, здійснюватиметься з урахуванням потреби у першочергових проектах щодо відновлення зруйнованої інфраструктури та потенційних реально досяжних бюджетів у місцевому розрізі, а також виділених фінансових ресурсів державного бюджету, приватних інвестицій, кредитних ресурсів, технічної допомоги міжнародних організацій та інших джерел, не заборонених чинним законодавством України. Конфлікт змінив традиційні методи та підходи до аналізу та прогнозування економічного та соціального розвитку. Відповідно до Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів під час воєнного чи воєнного стану» на період воєнного стану органи державної статистики забороняли оприлюднення більшості статистичної інформації, як наслідок, проведено аналіз соціально-економічної ситуації за наявними оперативними даними [61].

Підтримання стабільності економіки шляхом сприяння ефективній роботі промислових і сільськогосподарських підприємств області, забезпечення ефективного використання державної підтримки малим і середнім бізнесом,

полегшення їх доступу до фінансових ресурсів, стимулювання інвестицій є пріоритетом розвитку області.

В області розташовано 99,4 тис. малих і середніх підприємств. Багато працівників малих і середніх компаній займаються оптовою та роздрібною торгівлею, інформацією та телекомунікаціями, нерухомістю, сільським господарством, професійною, науковою та технічною діяльністю, транспортом, промисловістю, готельним і ресторанним господарством, адміністративними та допоміжними послугами, будівництвом. За допомогою партнерів частина світу змогла відновити стабільність на продовольчому ринку та захистити західну частину Чорного моря, що тепер дозволяє працювати морськими експортними шляхами. Дунайський регіон також знову наголошується, це важливо для глобальної безпеки [61]. Серед галузей, які мають найбільший потенціал для інвестування, ми можемо визначити галузі з високою доданою вартістю та продукцію, яка є кращою в міжнародному порівнянні (рис. 3.2).

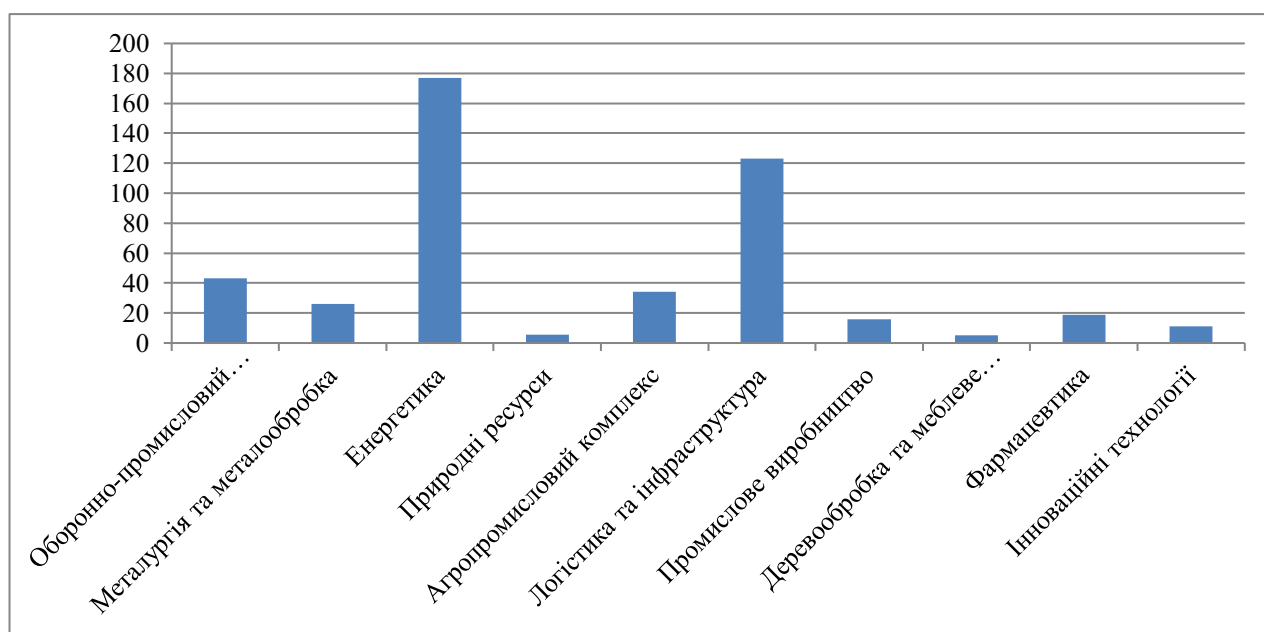

Рис. 3.2. Галузі Одеського регіону з найбільшим інвестиційним потенціалом, млрд. дол. США

Джерело: складено автором на основі [62]

Ці галузі є найприбутковішими для інвесторів, але є кілька перешкод, які заважають іноземним інвесторам вкладати кошти в українську економіку та зменшують інвестиційний потенціал країни.

Зокрема, досить детально розглянуто питання, пов'язані з інвестиційною діяльністю Одещини, та запропоновано шляхи їх вирішення. Розглянемо основні напрями та заходи, щодо активізації інвестиційної діяльності в Одеському регіоні (табл. 3.1).

Враховуючи низький рейтинг інвестиційного потенціалу Одещини на міжнародному рівні, залучити інвесторів в українську економіку складно. Щоб переконати інвесторів спрямовувати фінансові ресурси на потреби української економіки, необхідно досягти інформаційної прозорості, достовірності та повноти фінансової звітності суб'єктів господарювання.

У порядку, визначеному Постановою № 24 січня 2020 року Кабінет Міністрів України оприлюднив постанову про реалізацію державних програм «Доступні кредити 5-7-9%» (далі – Програма 5-7-9), «Доступна іпотека 7%» та «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%» [64].

За програмою «Доступні кредити 5-7-9%» держава оплачує частину боргу. Чим більше буде створено робочих місць, тим більший буде відсоток компенсації за кредитом. Кредити надаються для фінансування інвестиційних проектів та поповнення обігових коштів [64].

Сьогодні активна реалізація програми ще триває, це допомогло бізнесу регіону продовжуватись і розвиватися. З початку дії програми (станом на 9 жовтня 2023 року) кількість укладених кредитних договорів перевищила 4,66 млн на загальну суму 17,3 млрд грн. Відсоток у загальному портфелі, який належав регіону, зріс з 6,8% до 7,1% - це четверте місце в країні в цілому [64].

Військове регіональне управління, зі свого боку, бере участь у фінансуванні корпорацій. Спочатку було знову наголошено на механізмі полегшення отримання кредитних коштів для малих і середніх підприємств, це робиться шляхом компенсації частини відсотків за кредитами на розробку, вдосконалення або створення нових продуктів чи послуг.

Таблиця 3.1

Основні напрями та заходи по активізації інвестиційної діяльності
Одеського регіону

Напрямок	Заходи
Підвищення можливостей державних інститутів та посилення правового верховенства	Розширення інституційних трансформацій з метою посилення правового захисту інвесторів; удосконалення антимонопольного законодавства
	Реформування судової та антикорупційної систем
	Формування сприятливого середовища оподаткування інвестицій
	Усунення податкових недоробок, унеможливлення ухилення від оподаткування
	Цифрова інтеграція економічної інфраструктури згідно світових цифрових стандартів
	Зменшення державного регулювання та контролю за підприємницькою діяльністю
	Посилене сприяння виходу українських товарів та послуг на міжнародні ринки шляхом долучення дипломатичних та торговельно-економічних представництв
	Підвищення рівня управління підприємствами державної форми власності та приватизація
Розширення внутрішнього ринку	Оновлення інфраструктури економіки України шляхом комбінацій бюджетного та приватного фінансування
	Перехід до економіки з високою доданою вартістю шляхом заохочення до локалізації виробництва, на заміщення імпорту та застосування нових технологій
	Створення вільних або з пріоритетним розвитком економічних територій з метою підвищення локальних інвестиційних точок
	Запровадження економіко-регуляторних стимулів на енергетичному ринку
	Підтримка впровадження інновацій у промисловості
	Переорієнтація сільського господарства на виробництво продукції з високою доданою вартістю
	Збільшення розмірів інвестиційної частки у витратах державного і місцевого рівнів
	Покращення процедурних вимог з відбору інвестиційних проєктів державної сфери
	Збільшення інвестицій за рахунок укладання угод про розподіл продукції
Удосконалення функціонування банківської системи	Поглиблення вторинного ринку Облігацій внутрішньої державної позики задля зменшення вартості запозичень від держави
	Впровадження окремих програм рефінансування банків
	Покращення державних програм надання субсидій процентних ставок за кредитами банків з метою стимулювання будівельної галузі
	Надання розширеної можливості українським експортерам користуватися банківськими продуктами на більш вигідних для них умовах
	Формування системи ефективного управління «слабкими» активами банківської системи
	Зменшення втручання в банківську сферу задля підвищення інвестиційної привабливості банківської сфери

Джерело: згруповано автором на основі [62]

Компенсуватимуться процентні ставки за кредитами на придбання обладнання, обладнання, інших постійних засобів виробництва, а також модернізацію самого технологічного процесу.

Пріоритетними напрямками підтримки малого та середнього бізнесу в області визначено розвиток наступних видів діяльності: переробна промисловість, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (проекти, що передбачають впровадження енергозберігаючих методів); транспортна, складська, поштова та кур'єрська діяльність.

Крім того, впроваджено нові заходи підтримки розвитку бізнесу [65]:

- з метою покращення інвестиційного клімату регіону, пошуку нових ринків збуту для компаній та просування українського продукту з додатковою вартістю на зовнішніх ринках, планується часткова оплата витрат, пов'язаних з участю в закордонних експозиціях.
- з метою збільшення кількості суб'єктів господарювання, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації, їм буде відшкодовано збитки та шкоду. Витрати на проведення незалежної оцінки шкоди або наукового дослідження щодо шкоди та збитків будуть частково профінансовані. Мікро-, малим і середнім компаніям буде надано компенсацію в розмірі (рис. 3.3.):

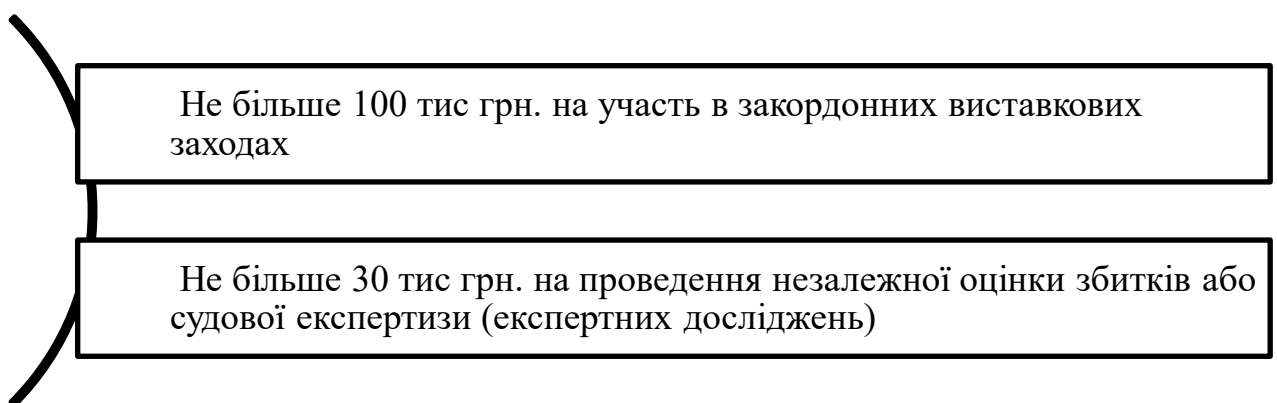

Рис. 3.3. Компенсація мікро-, малим і середнім компаніям

Джерело: складено автором на основі [65]

Відсоток прямих витрат суб'єктів господарювання, що отримується як компенсація, має становити не менше 50% загальних витрат.

Кожна господарська організація може отримати один раз часткову оплату вартості праці та послуг, які вона сплатила будь-якій легальній організації чи індивідуальному підприємцю, центру кваліфікації.

В таблиці 3.2 розглянемо основні шляхи стимулювання інвестиційної привабливості Одеського регіону які розділимо по двох основних напрямках: зовнішньоекономічна діяльність та інвестиційна політика і природокористування та безпека життєдіяльності людини.

Розглянемо, як можна підвищити ефективність економічного простору Одеського регіону.

Промисловість Одеської області – високотехнологічне, конкурентоспроможне, інноваційно-орієнтоване виробництво, що забезпечує потреби внутрішнього ринку та експортує продукцію з великою часткою доданої вартості з її приведенням у відповідність до європейських та світових стандартів якості.

Удосконалення регіональних виробників, створення сприятливого бізнес-клімату для розвитку конкурентоспроможної економіки області має величезне значення. Саме регіональні підприємці, як ніхто, забезпечують за рахунок сплачених податків функціонування дитячих садків, шкіл, лікарень, побудову інфраструктури та сприяють покращенню добробуту населення.

Мале та середнє підприємництво Одещини – конкурентоспроможне, інноваційно розвинуте, соціально-відповідальне, що є запорукою сталої економіки області, стабільності суспільства та його успішного розвитку [66].

Одеський регіон вирізняється вигідним транспортно-географічним положенням, що зумовило провідну роль транспорту у його розвитку. Тому серед головних пріоритетів – розбудова та розвиток національного логістичного хабу на території Одеської області, збільшення вантажо- та пасажиропотоків, взаємодія всіх видів транспорту як основи створення мультимодального транспортного вузла, розвиток туризму, поліпшення

Таблиця 3.2

Шляхи стимулювання інвестиційної привабливості Одеського регіону

Напрямок	Ключові кроки	Очікувані результати
Зовнішньоекономічна діяльність та інвестиційна політика	1.Стимулювання залучення інвестицій у відновлювальні проєкти у сферах інфраструктури, промисловості, виробництва продуктів харчування, інших стратегічно важливих товарів, будівництва житла тощо; 2.Сприяння залученню коштів міжнародних фінансових інституцій та донорських організацій на реалізацію проєктів з підтримки діяльності бізнесу та відбудови економіки в умовах війни; 3.Актуалізація інформації територіальних громад щодо незадіяних виробничих приміщень/площ (майданчики типу brownfield) та вільних земельних ділянок (майданчики типу greenfield) з розміщенням на сайті обласної державної адміністрації; 4.Забезпечення моніторингу географічної та товарної структури експорту Одеської області з наданням пропозицій регіональним товаровиробникам, бізнес об'єднанням та асоціаціям щодо перспективних ринків збуту; 5.Сприяння просуванню продукції місцевих підприємств-виробників та постачальників послуг на нові перспективні ринки ЄС, Азії, інших країн світу та поверненню на втрачені ринки збуту; 6.Залучення суб'єктів господарювання до участі у тематичних заходах з презентації економічного та інвестиційного потенціалу області в рамках тематичних он-лайн та оф-лайн заходів.	1.Зростання зовнішньоторговельного обороту товарів та послуг області; 2.Підвищення економічної активності підприємств за рахунок зростання рівня довіри інвесторів та поступового впровадження інструментів відшкодування збитків внаслідок військових дій.
Природокористування та безпека життєдіяльності людини	1.Координація розрахунків збитків завданих навколишньому природному середовищу внаслідок війни з РФ на території області; 2.Виконання робіт з розчистки русел річок, захист від підтоплення та затоплення населених пунктів Одеської області; 3.Капітальний ремонт каналізаційних очисних споруд; 4.Ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ в межах відповідних територій; 5.Розчистка каналів та шлюзів, які наповнюють Придунайські озера; 6.Розробка та затвердження Регіональної комплексної програми Одеської області з охорони довкілля на 2024 - 2028 рр. та реалізація її природоохоронних заходів; 7.Розробка та впровадження Програми державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря для зони Одеська; 8.Розроблення, погодження та затвердження місцевих планів управління відходами; 9.Коригування та затвердження Регіонального плану управління відходів в Одеській області; 10.Забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, видалення відходів виробництва, одержання і застосування біоцидів та фітофармацевтичних препаратів, включно з відходами пестицидів та гербіцидів, які не відповідають стандартам, мають прострочений термін придатності чи не придатні для використання за призначенням;	1.Збільшення кількості територій та об'єктів природно-заповідного фонду Одеської області на 5,0 %; 2.Зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами на 3 %; 3.Ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ на 30 %; 4.Ліквідація джерел можливого забруднення довкілля небезпечними відходами; 5.Збереження та відновлення водних ресурсів у басейні Куяльницького лиману; 6.Обстеження території та розрахунки збитків завданих навколишньому природному середовищу внаслідок військової агресії РФ на території області.

Джерело: складено автором

інвестиційного клімату та збільшення обсягів залучення інвестицій, які є умовою розвитку не тільки транспортної галузі, а і національної безпеки та конкурентоспроможності країни [66].

Для Одеського регіону є важливим формування сприятливого інвестиційного клімату для залучення інвестиційних коштів у розвиток провідних галузей економіки, сприяння місцевим товаровиробникам у пошуку нових ринків збуту з метою підвищення рівня конкурентоспроможності регіональної економіки.

Високопродуктивне аграрне виробництво дасть можливість гарантування продовольчої безпеки країни, забезпечення конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках продукції сільського господарства, збереження селянства, як носія української ідентичності, культури і духовності.

Високий рівень задоволення громадянина під час отримання послуг завжди буде актуальним явищем. Тому покращення якості надання адміністративних послуг шляхом підвищення рівня прозорості та відкритості влади до громадянина та бізнесу, впровадження електронних сервісів – є одними із основних завдань в доступності та ефективності адміністративних послуг в Одеській області [66].

До основних напрямів підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону слід віднести: включення підприємств Одеської області у процеси міжнародного руху капіталів у вигляді залучення іноземних інвестицій; реструктуризацію регіональної економіки відповідно до затверджених у Стратегії розвитку Одеської області на період 2022-2027 роки пріоритетів; заходи з підвищення інвестиційного потенціалу Одеської області; розвиток виробничої та інвестиційної інфраструктури Одеської області; покращення інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності у регіоні.

Таким чином, Підвищення інвестиційної привабливості створить умови для інтенсифікації інвестиційного процесу, який посприє зростанню як економіки Одеського регіону так і економіки країни в цілому.

Висновки до розділу 3

1. Проаналізувавши світовий досвід посилення інвестиційної привабливості економіки, можна зробити висновок, що досвід Польщі та Австрії найбільш підходить до впровадження під існуючі умови нашої країни, незважаючи на те, що інвестиційна політика України має негативні особливості, зумовлені, насамперед, економічними та політичними чинниками. Впровадження досвіду вищезгаданих країн, в економічну дійсність України, можливий лише за умови критичного осмислення по їх адаптації в національне середовище. Результатом цього буде поштовх інвестиційним процесам як в Одеському регіоні так і в економіці в цілому.

2. Запропоновані пропозиції щодо підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону, які згруповано за напрямками: зовнішньоекономічна діяльність та інвестиційна політика і природокористування та безпека життєдіяльності людини. Підвищення інвестиційної привабливості створить умови для інтенсифікації інвестиційного процесу, який посприяє зростанню як економіки Одеського регіону так і економіки країни в цілому.

ВИСНОВКИ

1. Незважаючи на те, що категорія «інвестиційна привабливість» дуже поширена в міжнародній теорії та практиці, наразі спостерігається значна різноманітність її ідентифікації. Така неоднозначність та багатовекторність призводять до принципово різного сприйняття та розуміння інвестиційної привабливості, що може призвести до викривлення реальної ситуації та невірних рішень при здійсненні державної економічної політики. В рамках дослідження узагальнені основні підходи до трактування поняття «інвестиційна привабливість» та визначено, що в рамках даного дослідження дане поняття можна трактувати як сукупність об'єктивних та суб'єктивних показників, спрямованих на обґрунтовування економічної доцільності інвестування потенційного проекту.

2. В сучасній економічній літературі спостерігається значна різноманітність в поглядах щодо категорія «інвестиційний процес», незважаючи на її дуже поширене використання. Така багатоваріантність призводить до різного сприйняття та розуміння інвестиційного процесу, що може призводити до викривлення реальної ситуації та прийнятті невірних управлінських рішень. В рамках дослідження виділені п'ять основних підходів до трактування поняття «інвестиційний процес» та визначено, що в рамках даного дослідження дане поняття можна трактувати як серію циклів фінансування, які повторюються протягом певного періоду часу для різних проектів, передбачаючи зв'язок між його учасниками і конкретним інвестиційним середовищем, в якому він відбувається.

3. Розглянуті основні методи дослідження інвестиційної привабливості регіонів: статистичні, експертні, рейтингові. Виділені переваги та недоліки кожного з них. Виокремлено основні методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості, які було диференцювано за рівнем економічної системи (мікрорівень, мезорівень, макрорівень) та надано характеристику специфіки кожного з них.

4. Практика розвинених країн довела, що активізація корпоративної інвестиційної діяльності потребує державної підтримки. Найпоширенішими інструментами стимулювання інвестиційного процесу в більшості країн є податкові пільги, податкові інвестиційні кредити, субсидії, кредити, підтримка депресивних територій і пріоритетних галузей. Стимулювання інвестиційної діяльності потребує системного підходу до створення інвестиційної привабливості країни та оптимізації регулювання державної інвестиційної політики, оскільки вибіркове стимулювання може суттєво знизити ефективність інвестиційних процесів.

5. Аналіз основних індексів на які орієнтуються інвестори показав, що індекс інвестиційної привабливості України знизився через військову агресію РФ в Україну, однак позитивна динаміка індексу людського розвитку, індексу процвітання дає позитивний тренд на підвищення супутніх індексів в майбутньому. Близько 70% прямих іноземних інвестицій складають інвестиції з країни ЄС, до того ж більше 50% з них припадає на Кіпр та Нідерланди, що свідчить про повернення в Україну капіталів вивезених раніше з України, та недостатню зацікавленість на даний момент іноземними інвесторами до інвестування в Україну. Пік ПІІ в Одеський регіон, за останні роки, був в 2016 році, коли вони склали 2,5 млрд. дол. США, в подальшому почався спад обсягів до 1,6 млрд. дол. США., що склало 64% до максимуму. Спрогнозовано майбутні обсяги ПІІ, за незмінних умов формуючих інвестиційну привабливість регіону, до 2025 року коли обсяг ПІІ складе 1,265 млрд. дол. США в 2021 році, що становить лише 50,6% від максимуму. Достовірність прогнозу підтверджує, коефіцієнт детермінації R^2 рівний одиниці. Приведені дані свідчать про необхідність прийняття заходів щодо покращення інвестиційної привабливості регіону.

6. Оцінено політику державного регулювання інвестиційної привабливості регіону. Будо проаналізовано основні законодавчі акти які впливають на інвестиційну привабливість як країни в цілому, так і окремого

регіону. Виявлено недостатній розвиток законодавчої бази, що не стимулює до вкладання капіталу провідних іноземних інвесторів.

7. Розглянуто негативні та позитивні фактори, які впливають на інвестиційну привабливість Одеського регіону. Був проведений SWOT-аналіз Одеського регіону, за результатами якого були виявлені сильні та слабкі сторони регіону, а також, можливості та загрози, з якими може зустрітись потенційний інвестор. Найбільшою перевагою Одеського регіону залишається вдале географічне положення, розвинута інфраструктура, які дають можливість подальшого розвитку: логістичного напрямку підприємницької діяльності, туристично-рекреаційної галузі, сфери альтернативної енергетики, експортоорієнтованих галузей переробної промисловості.

8. Проаналізувавши світовий досвід посилення інвестиційної привабливості економіки, можна зробити висновок, що досвід Польщі та Австрії найбільш підходить до впровадження під існуючі умови нашої країни, незважаючи на те, що інвестиційна політика України має негативні особливості, зумовлені, насамперед, економічними та політичними чинниками. Впровадження досвіду вищезгаданих країн, в економічну дійсність України, можливий лише за умови критичного осмислення по їх адаптації в національне середовище. Результатом цього буде поштовх інвестиційним процесам як в Одеському регіоні так і в економіці в цілому.

9. Запропоновані пропозиції щодо підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону, які згруповано за напрямками: зовнішньоекономічна діяльність та інвестиційна політика і природокористування та безпека життєдіяльності людини. Підвищення інвестиційної привабливості створить умови для інтенсифікації інвестиційного процесу, який посприє зростанню як економіки Одеського регіону так і економіки країни в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рагуліна Н. В. Інвестиційний клімат та методи покращення інвестиційного потенціалу. *Ефективна економіка*. 2017. № 12. С. 30-34.
2. Малахова Ю. А. Інвестиційна активність підприємства та чинники, що її визначають. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2021. №2. С. 55-58.
3. Усов М. А. Сутність інвестиційної привабливості, як напрям залучення інвестиційних ресурсів. *Вісник НТУ «ХПІ»*. Харків : НТУ «ХПІ». 2018. № 19. С. 20-24.
4. Бланк І. О. Інвестиційний менеджмент : навч. курс. Київ : Вид-во Ельга, Ніка-Центр, 2006. 522 с.
5. Ройзман І., Шахназаров А., Гришина І. Оцінка ефективності інвестиційних проектів: облік регіональних ризиків. *Інвестиції в Україні*. 1998. №10. С. 1-20.
6. Ігольников Г., Петрушева Є. Що розуміти під конкурентоспроможністю, інвестиційною привабливістю та економічністю виробництва. *Укр. Екон. Журн.* 1995. №11. С. 108-111.
7. Нападовська І. В. Теоретичні та методичні аспекти дослідження інвестиційної привабливості України. *Вісник ДонДує*. 2005. № 4 (28). С. 55-61.
8. Погріщук Б., Козловський В. Методологія дослідження інвестиційних процесів в Україні : стан і напрямки розвитку. *Наука молода*. 2007. № 7. С. 125-130.
9. Гайдучький А. П. Оцінка інвестиційної привабливості економіки. *Економіка і прогнозування*. 2004. № 4. С. 3–7.
10. Джонк М. Д. Основи інвестування : Пер. с англ. Київ : 1997. 120 с.
11. Реверчук С. К., Реверчук Н. Й., Скоморович І. Г. та ін. Інвестологія : наука про інвестування : навч. посіб / за ред. С.К. Реверчука. Київ : Вид-во АТІКА, 2001. 264 с.

12. Федоренко Г. В. Інвестиційний менеджмент : навч. посіб. Київ : МАУП, 1999. 184 с.
13. Губський Б. В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі. Монографія. Київ : Наукова думка, 1998. 390 с.
14. Черваньов Д. М., Нейкова Л. І. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України. Київ : Вид-во Знання, 1999. 514 с.
15. Шевчук В. Я., Рогожин П. С. Основи інвестиційної діяльності : навч. посіб. Київ : Вид-во Генеза, 1997. 384 с.
16. Пересада А. А. Інвестиційний процес в Україні. Київ : Вид-во Лібра, 1998. 392 с.
17. Реверчук С. К., Реверчук Н. Й., Скоморович І. Г. та ін. Інвестологія : наука про інвестування: навч. посіб. / за ред. С.К. Реверчука. Київ : Вид-во АТІКА. 2001. 264 с.
18. Нейкова Л. І. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України : навч. посіб. Київ: Вид-во Знання, 1999. 344 с.
19. Дацій Н. В. Шляхи активізації інвестиційного процесу в державній інвестиційній політиці. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2010. № 7, С. 30-36.
20. Гайдучький А. П. Оцінка інвестиційної привабливості економіки. *Економіка і прогнозування*. 2005. №4. С. 119-129.
21. Гайдучький А. П. Методичні підходи аспекти інвестиційної привабливості економіки. *Регіональна економіка*. 2004. № 4. С. 81-86.
22. Ткаченко Ю. В. Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості національної економіки. *Ефективна економіка*. 2013. № 9. С. 50-54
23. Про затвердження методики розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку : наказ Держкомстату України № 114 від 15.04.2003. *Офіційний вісник України*. 2003. №5. 348 с .

24. Бланк І. О. Інвестиційний менеджмент : навч. курс. Київ : Вид-во Ельга, Ніка-Центр, 2006. 522 с.
25. Гурова К. Д. Економічна реформа (деякі аспекти реалізації). Харків : Фоліо, 2000. 388 с.
26. Климахіна О. Методика оцінки економічного потенціалу регіону. *Економіка України*. 2005. № 8. С. 38-42.
27. Кравченко М., Павленко Т. Проблеми забезпечення інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств : макроекономічні аспекти. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. С. 40-56.
28. Фісун К. А. Зарубіжний досвід формування іміджу й інвестиційної привабливості країни. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2006. № 6 (61). С. 100-104.
29. Савлук О. В. Світовий досвід підвищення інвестиційної привабливості регіону на основі інституціонального регулювання. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2012. № 2. С. 256-262.
30. Про захист іноземних інвестицій на Україні : Закон України від 05.10.1991 р. №1540а-ХІІ. Дата оновлення 05.10.1991. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540%D0%B0-12#Text> (дата звернення: 07.03.2024)
31. Україна залишається країною з високим Індексом людського розвитку — звіт UNDP. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/press-releases/ukrayina-zalyshayetsya-krayinoyu-z-vysokym-indeksom-lyudskoho-rozvytku-zvit-und> (дата звернення: 15.03.2024)
32. «Індексу демократії – 2022» від The Economist. URL: <https://forbes.ua/svit/index-demokratii-2022-02022023-11488> (дата звернення: 15.03.2024)
33. Індекс сприйняття корупції. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/> (дата звернення: 15.03.2024)
34. За останні 10 років Україна у Рейтингу процвітання втратила 42 позиції. URL: <https://without-lie.info/infographics/za-10-ostannikh-rokiv-ukraina-u->

[reytynhu-protsvitannia-vtratyla-42-pozytsii-i-mezhuie-z-slaborozvynenymy-afrykans-kymy-krainamy-malavi-i-dzhybuti](#) (дата звернення: 23.03.2024)

35. Тимошенко Н., Вишнеvsька А. Аналіз інвестиційної привабливості економіки України. Бізнес, інновації, менеджмент : проблеми та перспективи. 2023. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/272016> (дата звернення: 23.03.2024)

36. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (дата звернення: 23.03.2024)

37. ЕВА: Індекс інвестиційної привабливості України: Зміни та очікування. URL: <https://ua.sudohodstvo.org/eba-indeks-investycijnoyi-pryvablyvosti-ukrayiny-zminy-ta-ochikuvannya> (дата звернення: 23.03.2024)

38. Advantage Ukraine: The investment initiative of the Government of Ukraine. 2022. URL: <https://advantageukraine.com> (дата звернення: 23.03.2024)

39. Нікольчук Ю. М. Лопатовська О. О. Інвестиційна привабливість України: основні тенденції, проблеми та ключові вектори вирішення. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 1. С. 20-25

40. Вимірювання регіонального ділового середовища в Україні. URL: <https://competitiveness.icps.com.ua> (дата звернення: 23.03.2024)

41. Не боятися війни: Одеська ОВА розповіла про інвестиції іноземних компаній в економіку регіону. URL: <https://pulsodes.od.ua/ne-boyatsya-viynu-odeska-ova-rozpovila-pro-investitsii-inozemnih-kompaniy-v-ekonomiku-regionu/> (дата звернення: 23.03.2024)

42. В Одеській ОВА, попри війну, працюють над розвитком регіону із залученням для цього необхідних ресурсів та інвестицій. URL: <https://oda.od.gov.ua/v-odeskij-ova-popry-vijnu-praczyuyut-nad-rozvytkom-regionu-iz-zaluchennyam-dlya-czogo-neobhidnyh-resursiv-ta-investycij/> (дата звернення: 23.03.2024)

43. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій. : Закон

України від 31.05.2016 р. № 1390-VIII. Дата оновлення: 31.05.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1390-19#Text> (дата звернення: 30.03.2024)

44. Про додаткові заходи щодо вдосконалення роботи органів виконавчої влади з іноземними інвестора : Закон України від 29.12.2010 р. N 1217. Дата оновлення: 23.10.2013 URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/KP101217?an=86&ed=2013_10_23 (дата звернення: 30.03.2024)

45. Інвестиційна привабливість : законодавчі рішення та ключові фактори для економіки України. URL: <https://pravo.ua/investytsiina-pryvablyvist-zakonodavchi-rishennia-ta-kliuchovi-factory-dlia-ekonomiky-ukrainy/>

46. Бондарчук В. Одеський регіон потребує інвестицій. URL: <http://www.glasweb.com/index.php/default/69906/odessa>. (дата звернення: 30.03.2024)

47. Одеса стає привабливішою для інвестицій. журнал «Одеське життя». URL: <https://odessa-life.od.ua/news/odessa-stanovitsja-bolee-privlekatelnoj-dlja-investicij>. (дата звернення: 30.03.2024)

48. Паспорт Одеської області. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/16105> (дата звернення: 30.03.2024)

49. Головне управління статистики в Одеській області. URL: <http://od.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 30.03.2024)

50. Стратегія економічного та соціального розвитку Одеського регіону. URL: https://omr.gov.ua/images/File/DODATKI2013/Strategiya_Odessa_Ukr.pdf (дата звернення: 30.03.2024)

51. Фісун К. А. Зарубіжний досвід формування іміджу й інвестиційної привабливості країни. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2006. № 6 (61). С. 100-104.

52. Шевченко Н. І. Досвід системи державного гарантування іноземного інвестування в різних країнах. *Економіка та держава*. 2018. № 4. С. 143-145.

53. Сержанов В. В. Державна інвестиційна політика як інструмент модернізації національної економіки. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 5(1). С. 73-78.
54. Мисюра О. І. Узагальнення зарубіжного досвіду з питань ефективного правового забезпечення іноземного інвестування. *Господарське право та процес в умовах трансформації суспільних відносин*: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 27 вересня 2019 року. Кривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2019. С. 233–237.
55. Гоцуляк Л. В. Інвестиційна політика розвинених країн в умовах становлення інноваційної економіки. *Ефективна економіка*. 2014. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3330> (дата звернення: 30.03.2024)
56. Ландарь І. В. Ранжирування регіонів за рівнем інвестиційної привабливості. *Регіональні перспективи*. 2010. №4. С. 3-5.
57. Косенюк О. Методи оцінки інвестиційного середовища. *Бізнес-інформ*. 2010. №20. С. 39-42.
58. Савостенко Т. О. Методологія оцінки інвестиційної привабливості регіону. *Проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків та залучення іноземних інвестицій: регіональний аспект. Збірник наукових праць*. Частина 2. Донецьк, 2001. С. 473-475.
59. Руденко О. А. Особливості регулювання інвестиційних процесів та дослідження інвестиційного потенціалу в постсоціалістичних країнах. *Економіка і організація управління*, 2019. № 1 (33). С. 85-91.
60. Ширяєва Л., Комарова Ю. Аналіз інвестиційної привабливості Одеського регіону. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*, 2020. №72. С. 12-21.
61. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни : Закон України від 03.03.2022 р. № 2115-IX. Дата оновлення: 26.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text> (дата звернення: 30.03.2024)

62. Стратегія розвитку Одеської області на період 2021-2027 роки. URL: <https://oda.od.gov.ua/statics/pages/files/5e4e655ff2e7e.pdf> (дата звернення: 30.03.2024)
63. Стратегія економічного та соціального розвитку Одеського регіону. URL: https://omr.gov.ua/images/File/DODATKI2013/Strategiya_Odessa_Ukr.pdf (дата звернення: 30.03.2024)
64. Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2024 рік. URL: <https://oda.od.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/proyekt-pser-odeskoyi-oblasti-na-2024-rik.pdf> (дата звернення: 30.03.2024)
65. Стратегія відновлення та розвитку Одеської області. URL: <https://drive.google.com/file/d/16sI0arpuW6DeIe6eILpjSefsVMxhb24c/view> (дата звернення: 05.04.2024)
66. Аналіз соціально-економічного становища Одеської області. URL: https://drive.google.com/file/d/1lB_6dFC6QuadZFc9LASF64fLdXsyJLqy/view (дата звернення: 05.04.2024)
67. Andreichenko, A., Zakharchenko, N., Zhadanova, Yu., Korolova, O., Navolska, N. Conceptual model of macro-regulation of social-economic relations in the conditions of innovative-investment development of Ukraine. *Збірник наукових праць "Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики"*. Харків, 2021. Випуск 1 (36). С. 272-280.
68. Подмазко О. М. Потенційні інвестиційні ресурси інноваційного оновлення виробництва. *Економіка та суспільство*. 2023. №54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-84> (дата звернення: 20.04.2024)